

Pastabos apie Lietuvių Enciklopedijos penkiolikąjį tomą

VINCAS MACIŪNAS

Praeitų metų "Draugo" XII 28 d. numeryje buvo išspausdintas A. Kučo straipsnis apie mano redaguotąjį LE XV tomą. Straipsnyje nevengiama rimtai kritikai, rodos, visai nereikalingu pašaipaus atspalvio žodžių ar posakių (keisčiausias mišinys, šiupinys, skaitytojo gainiojimas ir t.t.), lyg ir rodančių kažkokį autoriaus kartėlį, kurio priežasčių nežinau, kurios betgi niekam ir nesvarbios. Neketindamas panašiai atsikirtinėti, aš tik noriu "Draugo" skaitytojams paaiškinti šio LE tomo kilmę, jo sandarą ir kai kuriuos kitus tomos liečiančius dalykus, kuriuos kritikas bus, mano manymu, netinkamai supratus ar net gal ir iškreipęs.

I gana retorišką kritiko klausimą apie XV tomą — "kokia jo ypatinga paskirtis" — atsakyčiau, kad jis jokios "ypatingos paskirties" neturi, o jo, pasakytume, paprasta paskirtis — bendro pobūdžio straipsniais apžvelgti Lietuvos kraštą, jos istoriją, jos kultūrinio, ekonominio ir kitas gyvenimo sritis — yra, man rodosi, savaime aiški kiekvienam, tomą paskaičiusiam ar bent nuodugniam jį pavarčiusiam.

Negalėčiau sutikti su kritiko teigimu, kad tomas "nukrypo nuo standartinių enciklopedijos reikalavimų". Įvairių tautų bendrinėse enciklopedijose straipsniui apie savo tautą ir valsybę skiriama kur kas daugiau (ne kartą ir labai žymiai daugiau) vietos. Štai pvz. nedidelė šešiastome vengrų enciklopedija "Új magyar lexikon" (1961-62) Vengrijai skiria 59 psl., italų "Grande dizionario enciclopedico" (1954-62) Italijai — 87 psl., švedų "Svensk uppslagsbok" (1947-55) Švedijai - 224 psl., lenkų "Wielka encyklopedia powszechna" (tebeleidžiama nuo 1962) Lenkijai — 225psl., "Encyclopedia Americana" (pastaroji laida) JAV-ėms — 292 psl., čekų "Ottovo slovník naučný" (1888-1909) Čekijai — 572 psl. ir t.t. Yra taip pat enciklopedijų, kurios skiria tam reikalui ne kurią didesnę ar mažesnę tomo dalį, o ištisą tomą, pvz., ispanų "Enciclopedia universal ilustrada europeo-americana" (1914-30), graikų "Neoterion enkyklopaideion lexikon" (1948-55; Graikijai skirtas tomas turi 1604 psl. ir yra 400-500 psl. didesnis už kitus), sovietinė ukrainie-

čių enciklopedija (1959-65; Ukrainos tomas turi 807 psl. ir yra pusantro šimto psl. didesnis už kitus). Taigi ir LE leidėjas su redakcija, nutarę išleisti specialų Lietuvos tomą, visai nenukrypo "nuo standartinių enciklopedijos reikalavimų".

Ar tą Lietuvos tomą reikėjo atžymėti eiliniu pagal raidę LE numeriu ar dėti enciklopedijos galan, ar net išleisti LE priedu, kaip norėtų A. Kučas, yra visai neesminis dalykas. Tuo atžvilgiu enciklopedijų praktika įvairuoja. Minėtoje ukrainiečių ir didžiojoje Sovietų enciklopedijose atitinkami tomai yra galiniai (vienoje 17-tas, kitoje 50-tas), o minėtoje graikų ir ispanų enciklopedijose jie sunumeruoti pagal atitinkamų raidžių eilę. LE XIV tomą baigus žodžiu "lietus", buvo patogu XV tomą skirti sekančiam žodžiui — "Lietuva". Taip ir padaryta. Deja, XV tomo išleidimas nenumatyti užtruko, nes visa eilė bendradarbių dėl įvairių priežasčių nespėjo laiku parengti pažadėtų straipsnių. Sakysime, dar 1968 pavasarį, kai visi kiti straipsniai jau buvo spaustuvių surinkti ir pats tomas jau buvo spausdinamas, kai kurie tomui būtina reikalingi straipsniai tebuvo rašomi. Tų mūsų gyvenimo sąlygų nugalėti neįstengė nei LE leidėjas (nors dėl tomo užgašimo susilaukė ne tik priekaištų, bet ir finansinių sunkumų) nei tomo redaktorius (nors ir labai norėjo baigti jį tikrai varginusį darbą).

(Nukelta į 2 psl.)

"Spalvos"

K. Daugėlos nuotrauka, spalvotų skaidrių konkurse laimėjusi pirmąją vietą.

Fotografai linę eksperimentuoti

Lietuvių Foto archyvo skelbtas spalvotų skaidrių konkursas jau yra pasibaigęs ir turi savo laimėtojus, kuriuos šia proga pristatysime lietuvių visuomenei. Tai buvo bene pirmutinis spalvotų skaidrių konkursas lietuvių tarpe. Konkursą paskelbus, buvo susilaukta įvairių reakcijų iš visuomenės tarpo. Daugumoje atsiliepimų buvo palankūs. Tačiau buvo girdėti ir kritikos: girdi, jei tai yra lietuvių konkursas, tai skaidrės privalėtų turėti tik lietuvišką tematiką. Atsakant į šį priekaištą, norėtusi pabrėžti, kad šio konkurso tikslas buvo pamatyti visapusišką lietuvių fotografų pasiektų rezultatų vaizdą. Apsiribojus vien lietuviška

ALGIRDAS GRIGAITIS

tematika, automatiškai būtų išjungta didžioji dalyvių dauguma bei geriausi konkursui pateikti darbai. Iš keturių skaidrių tematikos grupių — gamtovaizdžio, portreto, eksperimentinės ir abstrakto — daugiausiai pasisekimo, kaip ir buvo laukta, susilaukė gamtovaizdžio grupė. Tačiau idomu pastebėti, kad gausumu po to sekė jau eksperimentinė grupė. Dauguma šių darbų yra labai idomūs savo techniniu priėjimu bei kompoziciniu apipavidalinimu. Iš kitos pusės, portreto gru-

pė gavo vos kelis darbus, kurie taipgi nepasizymi aukšta fotografine kokybe. Iš to pirštusi išvada, kad mūsų fotografai yra daugiau linę eksperimentuoti su fotografine alchemija, negu tentintis kasdienišku, standartiniu priėjimu prie fotografinės kūrybos.

Skaidrių atrinkimo jūr komisiją sudarė dail. Zita Sodeikienė, dail. Vytautas Virkau, dail. Algirdas Kurauskas, Algimantas Kezys S. J. ir Algirdas Grigaitis. Po pirmo skaidrių peržiūrėjimo, dauguma jūr komisijos narių išreiškė malonų nustebimą, kad nemaža prisistų darbų dalis yra gana aukšto fotografinio lygio. Jūr komisija taip pat nusprendė, kad dėl labai nelygaus skaidrių skaičiaus atskirose grupėse nepremijuoti atskiras grupes, bet iš visų prisistų skaidrių skirti tris premijas ir aštuonis atžymėjimus. Pirmajai premijai parinkti skaidrė nebuvo sunku, nes visi vienbalsiai pripažino, kad K. Daugėlos "Spalvos" išsiskyrė iš visų kitų savo paletinėmis spalvomis bei savo ritminga linijų kompozicija. Tačiau buvo gana nelengva atrinkti sekančias dvi geriausias skaidres, nes daugelis buvo labai vienodo fotografinio lygio.

Norėtusi pastebėti, kad skaitytojai nevertintų premijuotų skaidrių pagal jų nespaltvotas reprodukcijas spaudoje. Spalvų parinkimas bei jų derinimas šalia techninio tobulumo ir kompozicinio stiprumo buvo vienas iš svarbiausių skaidrių atrinkimo kriterijų, ir todėl, iš spalvotos skaidrės išėmus spalvą, lieka tik skaidrės skeletas.

Taigi Lietuvių foto archyvo skelbtos spalvotų skaidrių konkurso laimėtojai yra šie:

Pirma premija: K. Daugėla iš Bedford, N. H. — "Spalvos".

Antra premija: J. Maleiška iš Cicero, Ill. "Karvės raudonoj pievoj".

Trečia premija: G. Valiūnienė iš Toronto, Ont. — "Ruduo".

Atžymėjimai (alfabetine tvarka):

Kertinė Parastė

KODĖL PATRIOTIKA VIS UŽKLIŪVA?

Jei kas autoriui pasakytų: parašyk veikalą, kuris kuo nors padėtų tavam kraštui sukrėsti visą žmonių, baigtų nesantaikas, išlaisvintų nekaltus kalinius, pakeltų moralę sveikiems ir ligoniams, pagerintų darbo žmonių sąlygas ir t. t., tokiu raginimu literatūros menas, atrodo, būtų paliekamas nuošaly, jis būtų pakeistas socialinėm idėjom ir aistrom, kurios, kad ir kilnios savo siekiu tikslu, mažai besirūpina literatūrinio meno laimėjimu bei pasisekimu. Vis dėlto šitaip atsitinka, o retkarčiais, net ir minėtoje tematikoje sukuriama neblogų veikalų, siekiant jau iš anksto užsibrėžtų tikslų.

Bet kaip ir kada literatūra tampa menu? Argi temos yra taip jau ir nesvarbios literatūrai? Ar literatūros menas yra visai nereikalingas ne tik laisvesnio tematinio, bet ir moralinio pagrindo?

Apie tokią moralę, pavyzdžiui, esama taipgi įvairių teorijų. Yeats galvojo, kad literatūra turėtų būti "nuodėmės atleidėja". Ir tie, kurie šiai minčiai prieštaravo, vis dėlto su juo sutiko, kad rašytojas piktinosi literatūra, "smerkiančia nuodėmę", ar ginančia moralę. Mat, ir kritikai ilgaiui pastebėjo, kad visa tai, kas gyvenime yra yda, blogas paprotys ar nuodėmė, literatūroje kažkodėl pasidaro meniškai grožio. Ir neretai kuo didesnis blogio užgriebimas, tuo giliau autorius slysteliai į literatūrinį šulinį ir tuo vis didesnių rezultatų susimeškerioja. Pavyzdžiui, čia rastume apšėli, žvelgdami į graikų klasikus, Dante, Šekspyrą, Dostojevskį ir šių dienų literatūrą. Palinkimai vien tik į dorybių pasaulio vaizdavimą, kažkodėl neduoda gerų rezultatų.

Taipgi pastebėta, jei rašytojo tema veikalą gali būti suvesta tik į vieną, paprastą, visiems žinomą sakinį (pvz. "neištikimybė yra blogis", "tėvynės meilė yra gėris", "kovotojas yra drąsus", "meilė yra amžina"), tai rašytojui pri-trūksta tada argumentų ir įtampos, jis pats jaučia, kad vietoj ilgo romano, jam užtektų visą veikalą esmę išreikšti vienu, visiems pakankamai aiškiu, sakiniu ar straipsniu. Panašiai atsitinka, kai veikalo herojus yra geras, puikus žmogus, teisingas, Dievo, o ir paties autoriaus taip mėgiamas, kad pragarą vartai jam ne tik kad neprasidaro, bet ir neturi jokios progos bent retkarčiais prisiverti.

Elementari patriotika, atro-

do, dažnai ir turi šią natūralią tendenciją, ypač jei nuo pradžios iki galo nėra abejonės dėl veikalo herojaus ištikimybės, jei viskas veikalą gali būti suvesta į "tėvynės meilė yra gėris" frazę, kuri nieko naujo nepasako, visiems yra žinoma ir dėl to dažnam atrodo, kad ji ilgą veikalą ir neturėtų būti diskutuojama.

Kartais įvedus dvasinę abejonę ar net ir stipresnę jo paties patriotiškumo supratimą, sukuriamas bent charakteris, veikalas pasidaro kiek įdomesnis, bet autorius čia jaučia, kad jam dar kažko trūksta. Kas gi tuomet daroma? Nagi alegorijos ir simboliai kabinami ant kūrinio, kaip papuošalai ant eglutės, ir visas veikalas frazės elementariškumas slepiamas už to simbolių ar formos rūbėlio. Šitoks kūrinys tada, iš paviršiaus žiūrint, atrodo gan vykusiu, bet esmėje jis yra triuko padarinys, veikalui tokiu atveju kaip tik ir trūksta viską vienijančios bendros minties, originalaus, naujo "leitmotyvo", o dažniausiai ir būtinios įtampos.

Bet meniškai įtampai neužtenka ir veiksmo netikėtos komplikacijos. Ir įvykių meninai neužtenka, yra reikalinga taipgi įdomesnė dvasinė įtampa iš sekančių frazių, pavyzdžiui, ar ne daugiau dvasinės įtampos turės paskutinieji? "Herojus myli tėvynę", "herojus abejoja, bet vėliau atsiverčia" (Kudirkas), "herojus piktinasi prieš užmačiomis ir stoja į kovą" (savanoriai, partizanai), "herojus dirba priešui, bet vėliau įsitikina, kad blogai daro", "herojus įsimyli į vieną priešą narį ir savo tautos patriotą yra pasmerktas žūti ("Aida", dalinai "Carmen") ir t. t. Bet yra ironiška, kad, šitoki būdu keliant dvasinę įtampą, atitoltama nuo patriotikos, prieinama prie "nepatriotikos" ir tuo pačiu prie universalumo. Ir tada ar neatrodo, kad tai, kas gyvenime ir politikoje yra gražu, literatūroje, jei norime meno, tikro meno — visai nepatriotinis grožis, kilnus jausmai ir ištikimybė ar neatrodo lyg laukty menininko rankų ir jo lakios vaizduotės metaforinių stebuklų?

Ir ši menininko "metamorfozė" tad nebūna nukreipta prieš gyvenime mums labai svarbią ir racionalią patriotinę idėją, bet prieš jos nepaprastą aiškumą, į kurios tikrinybė, literatūra, stengdamasi įkvėpti menišką formą, dažnai ir užkliūva.

P. Min.

Šiame numery:

- Kodėl patriotika vis užkliūva?
- Pastabos apie Lietuvių Enciklopedijos penkiolikąjį tomą.
- Literatūrinės kūrybos išsivijojimo svarstymai.
- Fausto Kūrės eilėraščiai.
- Valpurgijos naktys.
- Mirė muzikas Motiejus Budriūnas.
- Gertrud von Le Fort — moderni ir aktuali kūrėja.
- Nauji leidiniai.
- Kultūrinė kronika.
- Filmų įvairmenai.
- Spygliai ir dygliai.

"Ruduo"

G. Valiūnienės nuotrauka spalvotų skaidrių konkurse laimėjusi trečiąją vietą.

1. K. Daugėla iš Bedford, N. H. — "Ruduo".
2. J. Kasakaitis iš Chicago, Ill. — "Povo plunksna".
3. J. Sablauskas iš Kanados — "Krikštolo rutulyje".
4. D. Tyjūnėlis iš Buffalo Grove, Ill. — "Gamtovaizdis".
5. A. Valiūnas iš Toronto,

Ont. — "Svajonės".

6. A. Valiūnas iš Toronto, Ont. — "Gamtos abstraktas".

7. A. Valiūnas iš Toronto, Ont. — "Atoslūgis".

8. G. Valiūnienė iš Toronto, Ont. — "Ruduo tvenkinyje".

Pastabos apie Lietuvių Enciklopedijos penkioliktojo tomo

(Atkelta iš 1 psl.)

ba). Betgi dabar, kai jau visa enciklopedija (išskyrus tik papildymų - pataisymų tomą) yra prenumeratorių rankose, juk nebesvarbu, kada kuris tomas buvo išspausdintas, ir kurios nors diskusijos tuo klausimu nebeaktualios.

LE leidėjo pakviestas suredaguoti tomą, sudarius jo planą, pirmiau peržiūrėjęs eilę enciklopedijų, kad susipažintų, kaip jose tie dalykai tvarkomi, kurie straipsniai įtraukiami ir t.t. Planą peržiūrėję eilę tomo pagrindinių bendradarbių, iš esmės jam pritardami. Jų įvairiais smulkesniais patarimais bei nurodymais daugiau mažiau pasinaudojau. A. Kučas rašo, kad XV tomas "tėra tik straipsnių rinkinys, sudėtinis veikalas apie Lietuvą". Visai teisingai. Tik jo sakinyje turėtų būti ne "tėra tik", o "yra" sistemingai sutvarkytas straipsnių rinkinys, apžvelgias pagrindines Lietuvos gyvenimo sritis, jos istoriją ir gamtą. O kas gi kita ir turėtų būti? Jei kas pavartytu pirmiau mano suminėtas ispanų, graikų ir ukrainiečių enciklopedijas, matytų, kad savo kraštams skirti jų enciklopedijų tomų kaip tik ir yra tokie straipsnių rinkiniai, dargi labai dideli, nes ispanų ir graikų enciklopedijų atitinkami tomai turi daugiau kaip po pusantro tūkstančio psl. Panašiai daro ir tos enciklopedijos, kurios savo kraštui skiria ne visą tomą, o tik didesnę ar mažesnę jo dalį. Sakysime, "Encyclopedia Americana" savo beveik 300 psl. straipsnį JAV suskaido į 40 mažesnių straipsnių, kurie savo ruožtu sujungti į 10 skyrių: fizinė krašto charakteristika, gyventojai, istorija, ekonomika ir kt. Matome taigi, kad ir XV tomas savo sandara anaipatol, nėra nukrypes, kaip norėtų skaitytoja sugestijoti A. Kučas, "nuo standartinių enciklopedijos reikalavimų".

XV tomo straipsnius sugrupavau į 4 stambius skyrius (kraštas, visuomenė, istorija, kultūra), kurių du dar į kelis poskyrius, tuos poskyrius padalijau į eilę straipsnių. Beje, dabar pastebėjau (ankščiau nebuvau į tai atkreipęs dėmesio), kad aukščiau minėtos ispanų enciklopedijos Ispanijai skirti tomo straipsniai sugrupuoti labai panašiai, tik į 6 skyrius: geografinį (España física), ekonominį, valstybinį (España política), šia įjungta ir Bažnyčia), teisės, istorijos ir kultūros. Taigi trys skyriai visai tokie pat, kaip sujungti į viena skyrių (Visuomenė), kuriame straipsniai (kad ir truputį kitaip) sugrupuoti į tris poskyrius: valstybė, bažnyčia, ūkis. Beje, antrą skyriaus pavadinimas ir jo padalijimas A. Kučui nepatinka (anot jo, tai keisčiausias mišinys), bet tai jo asmeniniai, kitiems neįprastai nuomonė, ir aš jaučiosi turįs pagrindo labiau pasikliauti nuomone, tu savo bendradarbių, kurių patarimais esu pasinaudojęs.

XV tomas sudėti 99 atskiri straipsniai — straipsneliai. Suprantama, kad redaktoriui būtų buvę daug lengviau, jei straipsniai būtų buvę didesni ir tuo pačiu metu bendradarbių mažiau. Betgi tas suskaldymas, kad ir priėjo redaktoriui darbo, pačiam tomui bus išjęs naudon, nes bendradarbių tarpan galima buvo įtraukti daugiau paskirų sričių ar klausimų specialistų. Štai pvz. ar negeriau, kad etnografinės poskyrį (ji vieno tautoskyrininko patartas, pavadinau senąja kaimo kultūra) parašė ne vienas kuris bendradarbis, o poskyrio straipsnius apie papročius ir tautosaką parašė dr. J. Balys, a-

pie dainų melodijas ir liaudies muzikos instrumentus J. Žilevičius, apie tautinius drabužius — A. Tamošaitis, apie liaudies meną — A. Rūkštelė, apie kaimo architektūrą — dr. J. Gimbutas, Dar daugiau straipsnių (net 18) yra ūkio poskyrįje, A. Kučo pavadintame "margiausiu". Betgi vėl, ar negeriau, kad visą poskyrį rašė ne vienas kuris ekonomistas, o pvz. apie žemės ūkį — Žemės ūkio akademijos prof. J. Paltarokas, apie miškų ūkį — Miškų mokslų fak. prof. J. Rautkys, apie prekybą — Ekonominio mok. fak. dėstytojas a. a. dr. St. Stankus (beje, kurį laiką buvęs ir užs. prekybos dpt. direktorium) ir t.t.

"Encyclopedia Britannica" savo straipsnio apie JAV-es ekonominį skyrių suskaido į 20 straipsnelių, sujungtų į 4 poskyrius. Tai gi skyrius A. Kučo žodžiu betariant, dar "margesnis".

Nors XV tome yra beveik šimtas straipsnių, tačiau kai kurių plane numatytų, deja, pristigo, nes jie nebuvo gauti iš juos pažadėjusių bendradarbių. Ypač tenka pasigėsti liet. periodinės spaudos istorinės apžvalgos, kurion turėjo būti įtraukti patys pirmieji bandymai leisti liet. laikraščius, tiek ir pastarųjų laikų periodika. Būtų tada atkritęs ir A. Kučo priekaištas straipsniui apie užsienio lietuvius, kad ten nebuvo suminėti kai kurie JAV liet. laikraščiai, nes būti galėjusi būti atitinkama nuoroda į straipsnį apie periodiką. Taip pat gaila, kad nebuvo Lietuvos ūkio istorijos brožuų straipsnis, kuris būtų su darais tinkama istorinį ūkio poskyrio įvadą. Kad toji spraga būtų bent iš dalies užpildyta, teko ūkio poskyrio pradžioje nurodyti kitų LE tomų 26 straipsnius, skirtus Lietuvos ūkio istorijos klausimams. Manome, kad LE skaitytojas būtų buvęs naudinga keltis šimtus datų pateikianti Lietuvos istorijos chronologinė lentelė, kuri taip pat buvo tomo plane numatyta. Pristigo ir dar vieno kito straipsnio, betgi ilgiau jau nebuvo galima sulaikyti XV tomo išleidimo.

Tomo plane pagrindinių keturių skyrių tvarka buvo kiek kitokia; istorijos skyrius buvo numatytas antruoju, o visuomenės — trečiuoju, nes pastarajame skyriuje žymiaja dalimi liečiami nepriklausomos Lietuvos (po 1918) dalykai. Tad gal būtų atkritęs A. Kučo priekaištas (ar priekabė), dėl "elementarių chronologijos taisyklių" nesilaikymo. Deja, teko vėl nusileisti gyvenimo sąlygoms. Mat, istorijos skyrius dar nebuvo baigtas, o spaustuvėje jau buvo laužomi surinktieji straipsniai. Tad, pasitaręs su kai kuriais savo bendradarbiais istorikais, susitkau, kad būtų sukeista tu dviejų skyrių eilė. Pagaliau skyrių eilės tomo klausimas įkūnėta toks esminis, ir tuo atžvilgiu enciklopedijų praktika įvairuoja. Pvz. minėtoje dešimtyje enciklopedijoje straipsniai apie Čekijos ekonomiką eina prieš istorijos straipsnius. Taip pat ir anoje ispanų enciklopedijos Ispanijai skirtame tome prieš istorijos straipsnius apžvelgiama ir ekonomika, ir valstybė, ir Bažnyčia ir teisė. Taigi visai taip, kaip ir LE XV tome.

Sudarant XV tomo planą, redaktoriui teko susidurti su ne lengvu klausimu, kiek kuriam straipsniui skirti vietos. Kur tome apžvelgiami tokie iš esmės skirtingi dalykai, ir nėra jau taip paprasta nuspręsti, kas pvz. svarbiau, ar žemės ūkis, ar kuris nors istorijos periodas, ar liaudies me-
nas, ar liet. kalbos tarmės, ar teatras, ar mokyklos ir t.t. Peržiūrėję bent keletą kitų enciklopedijų, pamatytume, kad jos anaip-

"Svajonės" A. Valiūno nuotrauka, skaidrių konkurse laimėjusi atžymėjima.

tol ne tas pačias sritis linkusios labiau pabrėžti, tad plg. ir nevienodai joms skiria vietos. Vienos jų plg. daugiau dėmesio skiria savo krašto istorijai, kitos ekonomikai, dar kitos dvasinės kultūros sritims. A. Kučas priekaištauja kad LE tomas per mažai skiria vietos "garbingiausiame ir didingiausiame" Lietuvos istorijos laikotarpiui. Kažin, ką jis pasakytų apie anos ispanų enciklopedijos tomą, kuriame Ispanijos juk tokiai neginčytinai senai bei "garbingai ir didingai" istorijai skiria mažiaudaug tiek pat vietos, kiek ir ekonomikai (kiek daugiau, kaip po 200 psl.). Tuo tarpu XV tomo istorijai skirtas beveik 200 psl., o ūkio poskyris nė 90 psl. neturi.

Organizuodamas XV tomą ir pasitaręs su kai kuriais bendradarbiais, redaktoriui tiksliai sumatė kiekvieno straipsnio apimtį, kad jį visuma neperžengtų įprastinio tomo ribų. Tačiau praktiškai visi bendradarbiai parašė daugiau (kai kurie net ir žymiai daugiau). Redaktoriui teko tuo reikalu ne kartą aiškintis ir net "derėtis" su paskirais bendradarbiais, o daugelį straipsnių jis gavo pats gerokai sutrumpinti. Visa tai pareikalavo, žinoma, labai daug darbo ir laiko, o pats tomas vis tiek išėjo pusantro karto didesnis (anot A. Kučo puse colio "riebesnis"), ir atskirų straipsnių apimtys santykiškai liko ne visai toks, koks buvo pirminiam plane numatytas. Vis dėlto abejočiau, kad dėl tomo padidėjimo LE skaitytojai būtų buvę nusiskriausti. A. Kučas pasiūlo iš redaktoriaus ("man su sidaro įspūdis, kad redaktorių buvo per daug gerai išdėstyti") ir nurodo, kad "reikėjo netaupyti žirklių". Iš to patarimo betgi ir "man susidarė įspūdis", kad kritikuoti vargu ar teko redaguoti kurį mokslinį veikalą ar mokslinį žurnalą. Bepiga "žirklėmis" sutrumpinti kokią vandeninę korespondenciją ar dar lengviau kokią mokyklinę chrestomatiją. Tačiau jeigu moksliniam straipsnyje nepakanka nubraukti vieną kitą sakinį ar net kokią mažiau reikalingą pastraipą, o reikia jį sutrumpinti kokių trečdaliu ar net dar daugiau, jį tenka žymia dalimi visai naujai perrašyti. Su vienu kitu tomo straipsniu redaktorių taip ir yra padarę, betgi jis tam nebūtų turėjęs, pakankamai ir laiko, kuris juk daugiausia savaitgaliais ribojosi. Be to, ne visus straipsnius jis jautėsi taip laisvai galįs braukti. Pvz. tome yra dr. A. Salio straipsnis apie liet. tarmes, kuris savo moksliniu specialumu tik jį ir kokiame lingvistikos žurnale. Straipsnis ilgokas. Gal būtų, A. Kučas nebūtų varžęs jį "žirkėmis" sutrumpinti. Aš nesiečiau.

Nutarimas išleisti Lietuvai skirtą specialų tomą dar, žinoma, nereikšė, kad tuo tomui ir turėjo ribotis visa LE lituanistinė medžiaga: ir kitų LE tomų žymia savo dalimi yra lituanistiniai. Skirtumas tuo atžvilgiu tarp XV ir kitų tomų aiškiai pastebimas. Pvz. atskiruose tomuose skaitytojas ras straipsnius apie Nemuną, Nerį, Alaušą ir kt. Lietuvos upes ir ežerus, o XV tome — bendrą apžvalginį straipsnį apie Lietuvos hidrografiją. Atitinkamų raidžių LE tomuose išspausdintos daugybės mūsų rašytojų apybraižos, o XV tome — bendra istorinė liet. literatūros apžvalga, kurioje paskiri rašytojai sumini tik tiek, kiek jie reikalingi skersiniam vieno, kito liet. literatūros periodo piūviui. Taigi XV tome yra bendros įvairių sričių apžvalgos, o kituose tomuose straipsniai apie paskirus Lietuvos miestus ir miestelius; apie upes, ežerus, kalnus, apie valstybines, visuomenines ir kultūrinę veiklą pasireiškusių asmenis apie įvairias visuomenines bei kultūrinės organizacijas ir valstybines įstaigas; apie atskirus liet. laikraščius ir žurnalus; apie svarbesnius istorijos įvykius (Saulės, Du bės, Zalgrio ir kt. mūšius; apie Kriavo, Horodlės ir kt. aktus; apie Liublino uniją; apie 1830 ir kt. sukilimus; apie spaudos draudimą ir t.t.); apie archeologinių radinių vietas, ir t.t. XV tomas papildė lituanistinę visos LE medžiagą, taigi nėra tik koks atskiras leidinys, o drauge ir sąstatinė visos enciklopedijos dalis. Ryšys parodomas ir tarptominėmis nuorodomis: jū mažiau iš kitų tomų ir XV ir žymiai daugiau (tai suprantama dėl tomo pobūdžio) iš XV tomo į kitus.

Tas nuorodas į kitus tomus A. Kučas pašaipiai vadina skaitytojo gajinijimu ir rašo: "Ko šis metodas siekia, man neaišku". Man betgi ir neaišku, kaip galima nesusprasti tokio paprasto dalyko, ypač kad tai yra įprastinė ir kitų enciklopedijų praktika, atseit "standartiniai enciklopedijos reikalavimai". Tokios tarptominės nuorodos labai padeda sutaupti vietą, kurios nė viena enciklopedija per daug neturi. Be to, jos padeda ir skaitytojų, primindamas, kad jie gali (žinoma, jei nori, nes niekas jo "negajinija") plačiau paskaityti apie vieną ar kitą dalyką toje pačioje enciklopedijoje. Štai XV tomo straipsnyje apie hidrografiją yra duotos nuorodos, kurių Lietuvos upių baseinų žemėlapiui yra kituo se LE tomuose. Arba, XV tomo straipsnyje dr. J. Balys trumpai ir sistemingai apžvelgė įvairius liet. papročius, jų plačiau neaprašinėdamas, nes juk apie juos (apie Kalėdų, Užgavėnių, Velykų, Sekminių, Joninių, Vėlinių, laidotuvių, krikštynų, vestuvių, rugpjūtės ir kt. papročius) didesni ar mažesni straipsniai (daugiausia paties dr. Balio) jau buvo LE tomuose; į kuriuos ir padarytos nuorodos. nebedidinant jau ir taip gerokai padidėjusio XV tomo. A. Kučas XV tomo pasigenda sen. liet. religijos pavaizdavimo; betgi atitinkamos raidės tome buvo plg. išsamus dr. J. Ba-

lio straipsnis apie liet. mitologiją, į kurį ir buvo padaryta nuoroda. "Ne pro šalį būtų buvę paryškinti, — rašo A. Kučas, — Lietuvos statuto ir valakų reformos reikšmę". Bet ir vėl — kituose tomuose jau buvo A. Sapokos ir Z. Ivinskio straipsniai, kurie tie dalykai, manau, neblogai "buvo paryškinti". Dar rašo A. Kučas. "Reta tauta yra turėjusi tokių išties eilę asmenybių, imperijos kūrėjų ir gabių valdovų, kaip Lietuva. Jų visų pasigenda me XV LE tome". Paliekant nuo šalys klausimą apie tokių asmenybių retumą kitose tautos, reikia nurodyti, kad tos asmenybės buvo suminėtos ir XV tome, o drauge padarytos nuorodos į kitus tomus, kur yra jų platesni aprašymai, kai kurie ir labai išsamūs, pvz. apie Mindaugą 10 psl., apie Gediminą 8 psl., apie Vytautą net 18 psl.

Ribodamasis tik istorijos straipsnių pažvelgimu ar bent jų suminėjimu ir neliesdamas kitų straipsnių, nors ir sudarančių didžiąsą tomo dalį, A. Kučas užkliuvo už Z. Ivinskio straipsnį,

kuris jam nepatinka dėl to, kad, duodamas išilginius periodo (ligi Gedimino dinastijos išmirimo) piūvius pagal pagrindines ano meto istorines problemas, ne atkreipęs pakankamai dėmesio "į valdovą kaip asmenį", o juk "istoriją kuria asmenys, ne aplinkybės"; tu asmenybių, kaip jau minėta, A. Kučas pasigenda XV tome. Palikdamas atvirą klausimą, ar A. Kučo sugestijojamas dėmesio atkreipimo į valdovą ir asmenybių iškėlimo netodas netiktų labiau kokiām moksliniam vadovėliui, labai suabejočiau, ar reiktų tokį mokslinį patyrimą turintį istoriką, kaip prof. Z. Ivinskis, dar pamokyti istorijos metodo. Nenorėčiau

liko straipsnis apie liet. mitologiją, į kurį ir buvo padaryta nuoroda. "Ne pro šalį būtų buvę paryškinti, — rašo A. Kučas, — Lietuvos statuto ir valakų reformos reikšmę". Bet ir vėl — kituose tomuose jau buvo A. Sapokos ir Z. Ivinskio straipsniai, kurie tie dalykai, manau, neblogai "buvo paryškinti". Dar rašo A. Kučas. "Reta tauta yra turėjusi tokių išties eilę asmenybių, imperijos kūrėjų ir gabių valdovų, kaip Lietuva. Jų visų pasigenda me XV LE tome". Paliekant nuo šalys klausimą apie tokių asmenybių retumą kitose tautos, reikia nurodyti, kad tos asmenybės buvo suminėtos ir XV tome, o drauge padarytos nuorodos į kitus tomus, kur yra jų platesni aprašymai, kai kurie ir labai išsamūs, pvz. apie Mindaugą 10 psl., apie Gediminą 8 psl., apie Vytautą net 18 psl.

Ribodamasis tik istorijos straipsnių pažvelgimu ar bent jų suminėjimu ir neliesdamas kitų straipsnių, nors ir sudarančių didžiąsą tomo dalį, A. Kučas užkliuvo už Z. Ivinskio straipsnį,

kuris jam nepatinka dėl to, kad, duodamas išilginius periodo (ligi Gedimino dinastijos išmirimo) piūvius pagal pagrindines ano meto istorines problemas, ne atkreipęs pakankamai dėmesio "į valdovą kaip asmenį", o juk "istoriją kuria asmenys, ne aplinkybės"; tu asmenybių, kaip jau minėta, A. Kučas pasigenda XV tome. Palikdamas atvirą klausimą, ar A. Kučo sugestijojamas dėmesio atkreipimo į valdovą ir asmenybių iškėlimo netodas netiktų labiau kokiām moksliniam vadovėliui, labai suabejočiau, ar reiktų tokį mokslinį patyrimą turintį istoriką, kaip prof. Z. Ivinskis, dar pamokyti istorijos metodo. Nenorėčiau

kuris jam nepatinka dėl to, kad, duodamas išilginius periodo (ligi Gedimino dinastijos išmirimo) piūvius pagal pagrindines ano meto istorines problemas, ne atkreipęs pakankamai dėmesio "į valdovą kaip asmenį", o juk "istoriją kuria asmenys, ne aplinkybės"; tu asmenybių, kaip jau minėta, A. Kučas pasigenda XV tome. Palikdamas atvirą klausimą, ar A. Kučo sugestijojamas dėmesio atkreipimo į valdovą ir asmenybių iškėlimo netodas netiktų labiau kokiām moksliniam vadovėliui, labai suabejočiau, ar reiktų tokį mokslinį patyrimą turintį istoriką, kaip prof. Z. Ivinskis, dar pamokyti istorijos metodo. Nenorėčiau

kuris jam nepatinka dėl to, kad, duodamas išilginius periodo (ligi Gedimino dinastijos išmirimo) piūvius pagal pagrindines ano meto istorines problemas, ne atkreipęs pakankamai dėmesio "į valdovą kaip asmenį", o juk "istoriją kuria asmenys, ne aplinkybės"; tu asmenybių, kaip jau minėta, A. Kučas pasigenda XV tome. Palikdamas atvirą klausimą, ar A. Kučo sugestijojamas dėmesio atkreipimo į valdovą ir asmenybių iškėlimo netodas netiktų labiau kokiām moksliniam vadovėliui, labai suabejočiau, ar reiktų tokį mokslinį patyrimą turintį istoriką, kaip prof. Z. Ivinskis, dar pamokyti istorijos metodo. Nenorėčiau

kuris jam nepatinka dėl to, kad, duodamas išilginius periodo (ligi Gedimino dinastijos išmirimo) piūvius pagal pagrindines ano meto istorines problemas, ne atkreipęs pakankamai dėmesio "į valdovą kaip asmenį", o juk "istoriją kuria asmenys, ne aplinkybės"; tu asmenybių, kaip jau minėta, A. Kučas pasigenda XV tome. Palikdamas atvirą klausimą, ar A. Kučo sugestijojamas dėmesio atkreipimo į valdovą ir asmenybių iškėlimo netodas netiktų labiau kokiām moksliniam vadovėliui, labai suabejočiau, ar reiktų tokį mokslinį patyrimą turintį istoriką, kaip prof. Z. Ivinskis, dar pamokyti istorijos metodo. Nenorėčiau

kuris jam nepatinka dėl to, kad, duodamas išilginius periodo (ligi Gedimino dinastijos išmirimo) piūvius pagal pagrindines ano meto istorines problemas, ne atkreipęs pakankamai dėmesio "į valdovą kaip asmenį", o juk "istoriją kuria asmenys, ne aplinkybės"; tu asmenybių, kaip jau minėta, A. Kučas pasigenda XV tome. Palikdamas atvirą klausimą, ar A. Kučo sugestijojamas dėmesio atkreipimo į valdovą ir asmenybių iškėlimo netodas netiktų labiau kokiām moksliniam vadovėliui, labai suabejočiau, ar reiktų tokį mokslinį patyrimą turintį istoriką, kaip prof. Z. Ivinskis, dar pamokyti istorijos metodo. Nenorėčiau

kuris jam nepatinka dėl to, kad, duodamas išilginius periodo (ligi Gedimino dinastijos išmirimo) piūvius pagal pagrindines ano meto istorines problemas, ne atkreipęs pakankamai dėmesio "į valdovą kaip asmenį", o juk "istoriją kuria asmenys, ne aplinkybės"; tu asmenybių, kaip jau minėta, A. Kučas pasigenda XV tome. Palikdamas atvirą klausimą, ar A. Kučo sugestijojamas dėmesio atkreipimo į valdovą ir asmenybių iškėlimo netodas netiktų labiau kokiām moksliniam vadovėliui, labai suabejočiau, ar reiktų tokį mokslinį patyrimą turintį istoriką, kaip prof. Z. Ivinskis, dar pamokyti istorijos metodo. Nenorėčiau

kuris jam nepatinka dėl to, kad, duodamas išilginius periodo (ligi Gedimino dinastijos išmirimo) piūvius pagal pagrindines ano meto istorines problemas, ne atkreipęs pakankamai dėmesio "į valdovą kaip asmenį", o juk "istoriją kuria asmenys, ne aplinkybės"; tu asmenybių, kaip jau minėta, A. Kučas pasigenda XV tome. Palikdamas atvirą klausimą, ar A. Kučo sugestijojamas dėmesio atkreipimo į valdovą ir asmenybių iškėlimo netodas netiktų labiau kokiām moksliniam vadovėliui, labai suabejočiau, ar reiktų tokį mokslinį patyrimą turintį istoriką, kaip prof. Z. Ivinskis, dar pamokyti istorijos metodo. Nenorėčiau

kuris jam nepatinka dėl to, kad, duodamas išilginius periodo (ligi Gedimino dinastijos išmirimo) piūvius pagal pagrindines ano meto istorines problemas, ne atkreipęs pakankamai dėmesio "į valdovą kaip asmenį", o juk "istoriją kuria asmenys, ne aplinkybės"; tu asmenybių, kaip jau minėta, A. Kučas pasigenda XV tome. Palikdamas atvirą klausimą, ar A. Kučo sugestijojamas dėmesio atkreipimo į valdovą ir asmenybių iškėlimo netodas netiktų labiau kokiām moksliniam vadovėliui, labai suabejočiau, ar reiktų tokį mokslinį patyrimą turintį istoriką, kaip prof. Z. Ivinskis, dar pamokyti istorijos metodo. Nenorėčiau

kuris jam nepatinka dėl to, kad, duodamas išilginius periodo (ligi Gedimino dinastijos išmirimo) piūvius pagal pagrindines ano meto istorines problemas, ne atkreipęs pakankamai dėmesio "į valdovą kaip asmenį", o juk "istoriją kuria asmenys, ne aplinkybės"; tu asmenybių, kaip jau minėta, A. Kučas pasigenda XV tome. Palikdamas atvirą klausimą, ar A. Kučo sugestijojamas dėmesio atkreipimo į valdovą ir asmenybių iškėlimo netodas netiktų labiau kokiām moksliniam vadovėliui, labai suabejočiau, ar reiktų tokį mokslinį patyrimą turintį istoriką, kaip prof. Z. Ivinskis, dar pamokyti istorijos metodo. Nenorėčiau

kuris jam nepatinka dėl to, kad, duodamas išilginius periodo (ligi Gedimino dinastijos išmirimo) piūvius pagal pagrindines ano meto istorines problemas, ne atkreipęs pakankamai dėmesio "į valdovą kaip asmenį", o juk "istoriją kuria asmenys, ne aplinkybės"; tu asmenybių, kaip jau minėta, A. Kučas pasigenda XV tome. Palikdamas atvirą klausimą, ar A. Kučo sugestijojamas dėmesio atkreipimo į valdovą ir asmenybių iškėlimo netodas netiktų labiau kokiām moksliniam vadovėliui, labai suabejočiau, ar reiktų tokį mokslinį patyrimą turintį istoriką, kaip prof. Z. Ivinskis, dar pamokyti istorijos metodo. Nenorėčiau

kuris jam nepatinka dėl to, kad, duodamas išilginius periodo (ligi Gedimino dinastijos išmirimo) piūvius pagal pagrindines ano meto istorines problemas, ne atkreipęs pakankamai dėmesio "į valdovą kaip asmenį", o juk "istoriją kuria asmenys, ne aplinkybės"; tu asmenybių, kaip jau minėta, A. Kučas pasigenda XV tome. Palikdamas atvirą klausimą, ar A. Kučo sugestijojamas dėmesio atkreipimo į valdovą ir asmenybių iškėlimo netodas netiktų labiau kokiām moksliniam vadovėliui, labai suabejočiau, ar reiktų tokį mokslinį patyrimą turintį istoriką, kaip prof. Z. Ivinskis, dar pamokyti istorijos metodo. Nenorėčiau

kuris jam nepatinka dėl to, kad, duodamas išilginius periodo (ligi Gedimino dinastijos išmirimo) piūvius pagal pagrindines ano meto istorines problemas, ne atkreipęs pakankamai dėmesio "į valdovą kaip asmenį", o juk "istoriją kuria asmenys, ne aplinkybės"; tu asmenybių, kaip jau minėta, A. Kučas pasigenda XV tome. Palikdamas atvirą klausimą, ar A. Kučo sugestijojamas dėmesio atkreipimo į valdovą ir asmenybių iškėlimo netodas netiktų labiau kokiām moksliniam vadovėliui, labai suabejočiau, ar reiktų tokį mokslinį patyrimą turintį istoriką, kaip prof. Z. Ivinskis, dar pamokyti istorijos metodo. Nenorėčiau

kuris jam nepatinka dėl to, kad, duodamas išilginius periodo (ligi Gedimino dinastijos išmirimo) piūvius pagal pagrindines ano meto istorines problemas, ne atkreipęs pakankamai dėmesio "į valdovą kaip asmenį", o juk "istoriją kuria asmenys, ne aplinkybės"; tu asmenybių, kaip jau minėta, A. Kučas pasigenda XV tome. Palikdamas atvirą klausimą, ar A. Kučo sugestijojamas dėmesio atkreipimo į valdovą ir asmenybių iškėlimo netodas netiktų labiau kokiām moksliniam vadovėliui, labai suabejočiau, ar reiktų tokį mokslinį patyrimą turintį istoriką, kaip prof. Z. Ivinskis, dar pamokyti istorijos metodo. Nenorėčiau

kuris jam nepatinka dėl to, kad, duodamas išilginius periodo (ligi Gedimino dinastijos išmirimo) piūvius pagal pagrindines ano meto istorines problemas, ne atkreipęs pakankamai dėmesio "į valdovą kaip asmenį", o juk "istoriją kuria asmenys, ne aplinkybės"; tu asmenybių, kaip jau minėta, A. Kučas pasigenda XV tome. Palikdamas atvirą klausimą, ar A. Kučo sugestijojamas dėmesio atkreipimo į valdovą ir asmenybių iškėlimo netodas netiktų labiau kokiām moksliniam vadovėliui, labai suabejočiau, ar reiktų tokį mokslinį patyrimą turintį istoriką, kaip prof. Z. Ivinskis, dar pamokyti istorijos metodo. Nenorėčiau

kuris jam nepatinka dėl to, kad, duodamas išilginius periodo (ligi Gedimino dinastijos išmirimo) piūvius pagal pagrindines ano meto istorines problemas, ne atkreipęs pakankamai dėmesio "į valdovą kaip asmenį", o juk "istoriją kuria asmenys, ne aplinkybės"; tu asmenybių, kaip jau minėta, A. Kučas pasigenda XV tome. Palikdamas atvirą klausimą, ar A. Kučo sugestijojamas dėmesio atkreipimo į valdovą ir asmenybių iškėlimo netodas netiktų labiau kokiām moksliniam vadovėliui, labai suabejočiau, ar reiktų tokį mokslinį patyrimą turintį istoriką, kaip prof. Z. Ivinskis, dar pamokyti istorijos metodo. Nenorėčiau

kuris jam nepatinka dėl to, kad, duodamas išilginius periodo (ligi Gedimino dinastijos išmirimo) piūvius pagal pagrindines ano meto istorines problemas, ne atkreipęs pakankamai dėmesio "į valdovą kaip asmenį", o juk "istoriją kuria asmenys, ne aplinkybės"; tu asmenybių, kaip jau minėta, A. Kučas pasigenda XV tome. Palikdamas atvirą klausimą, ar A. Kučo sugestijojamas dėmesio atkreipimo į valdovą ir asmenybių iškėlimo netodas netiktų labiau kokiām moksliniam vadovėliui, labai suabejočiau, ar reiktų tokį mokslinį patyrimą turintį istoriką, kaip prof. Z. Ivinskis, dar pamokyti istorijos metodo. Nenorėčiau

kuris jam nepatinka dėl to, kad, duodamas išilginius periodo (ligi Gedimino dinastijos išmirimo) piūvius pagal pagrindines ano meto istorines problemas, ne atkreipęs pakankamai dėmesio "į valdovą kaip asmenį", o juk "istoriją kuria asmenys, ne aplinkybės"; tu asmenybių, kaip jau minėta, A. Kučas pasigenda XV tome. Palikdamas atvirą klausimą, ar A. Kučo sugestijojamas dėmesio atkreipimo į valdovą ir asmenybių iškėlimo netodas netiktų labiau kokiām moksliniam vadovėliui, labai suabejočiau, ar reiktų tokį mokslinį patyrimą turintį istoriką, kaip prof. Z. Ivinskis, dar pamokyti istorijos metodo. Nenorėčiau

kuris jam nepatinka dėl to, kad, duodamas išilginius periodo (ligi Gedimino dinastijos išmirimo) piūvius pagal pagrindines ano meto istorines problemas, ne atkreipęs pakankamai dėmesio "į valdovą kaip asmenį", o juk "istoriją kuria asmenys, ne aplinkybės"; tu asmenybių, kaip jau minėta, A. Kučas pasigenda XV tome. Palikdamas atvirą klausimą, ar A. Kučo sugestijojamas dėmesio atkreipimo į valdovą ir asmenybių iškėlimo netodas netiktų labiau kokiām moksliniam vadovėliui, labai suabejočiau, ar reiktų tokį mokslinį patyrimą turintį istoriką, kaip prof. Z. Ivinskis, dar pamokyti istorijos metodo. Nenorėčiau

kuris jam nepatinka dėl to, kad, duodamas išilginius periodo (ligi Gedimino dinastijos išmirimo) piūvius pagal pagrindines ano meto istorines problemas, ne atkreipęs pakankamai dėmesio "į valdovą kaip asmenį", o juk "istoriją kuria asmenys, ne aplinkybės"; tu asmenybių, kaip jau minėta, A. Kučas pasigenda XV tome. Palikdamas atvirą klausimą, ar A. Kučo sugestijojamas dėmesio atkreipimo į valdovą ir asmenybių iškėlimo netodas netiktų labiau kokiām moksliniam vadovėliui, labai suabejočiau, ar reiktų tokį mokslinį patyrimą turintį istoriką, kaip prof. Z. Ivinskis, dar pamokyti istorijos metodo. Nenorėčiau

kuris jam nepatinka dėl to, kad, duodamas išilginius periodo (ligi Gedimino dinastijos išmirimo) piūvius pagal pagrindines ano meto istorines problemas, ne atkreipęs pakankamai dėmesio "į valdovą kaip asmenį", o juk "istoriją kuria asmenys, ne aplinkybės"; tu asmenybių, kaip jau minėta, A. Kučas pasigenda XV tome. Palikdamas atvirą klausimą, ar A. Kučo sugestijojamas dėmesio atkreipimo į valdovą ir asmenybių iškėlimo netodas netiktų labiau kokiām moksliniam vadovėliui, labai suabejočiau, ar reiktų tokį mokslinį patyrimą turintį istoriką, kaip prof. Z. Ivinskis, dar pamokyti istorijos metodo. Nenorėčiau

kuris jam nepatinka dėl to, kad, duodamas išilginius periodo (ligi Gedimino dinastijos išmirimo) piūvius pagal pagrindines ano meto istorines problemas, ne atkreipęs pakankamai dėmesio "į valdovą kaip asmenį", o juk "istoriją kuria asmenys, ne aplinkybės"; tu asmenybių, kaip jau minėta, A. Kučas pasigenda XV tome. Palikdamas atvirą klausimą, ar A. Kučo sugestijojamas dėmesio atkreipimo į valdovą ir asmenybių iškėlimo netodas netiktų labiau kokiām moksliniam vadovėliui, labai suabejočiau, ar reiktų tokį mokslinį patyrimą turintį istoriką, kaip prof. Z. Ivinskis, dar pamokyti istorijos metodo. Nenorėčiau

kuris jam nepatinka dėl to, kad, duodamas išilginius periodo (ligi Gedimino dinastijos išmirimo) piūvius pagal pagrindines ano meto istorines problemas, ne atkreipęs pakankamai dėmesio "į valdovą kaip asmenį", o juk "istoriją kuria asmenys, ne aplinkybės"; tu asmenybių, kaip jau minėta, A. Kučas pasigenda XV tome. Palikdamas atvirą klausimą, ar A. Kučo sugestijojamas dėmesio atkreipimo į valdovą ir asmenybių iškėlimo netodas netiktų labiau kokiām moksliniam vadovėliui, labai suabejočiau, ar reiktų tokį mokslinį patyrimą turintį istoriką, kaip prof. Z. Ivinskis, dar pamokyti istorijos metodo. Nenorėčiau

kuris jam nepatinka dėl to, kad, duodamas išilginius periodo (ligi Gedimino dinastijos išmirimo) piūvius pagal pagrindines ano meto istorines problemas, ne atkreipęs pakankamai dėmesio "į valdovą kaip asmenį", o juk "istoriją kuria asmenys, ne aplinkybės"; tu asmenybių, kaip jau minėta, A. Kučas pasigenda XV tome. Palikdamas atvirą klausimą, ar A. Kučo sugestijojamas dėmesio atkreipimo į valdovą ir asmenybių iškėlimo netodas netiktų labiau kokiām moksliniam vadovėliui, labai suabejočiau, ar reiktų tokį mokslinį patyrimą turintį istoriką, kaip prof. Z. Ivinskis, dar pamokyti istorijos metodo. Nenorėčiau

kuris jam nepatinka dėl to, kad, duodamas išilginius periodo (ligi Gedimino dinastijos išmirimo) piūvius pagal pagrindines ano meto istorines problemas, ne atkreipęs pakankamai dėmesio "į valdovą kaip asmenį", o juk "istoriją kuria asmenys, ne aplinkybės"; tu asmenybių, kaip jau minėta, A. Kučas pasigenda XV tome. Palikdamas atvirą klausimą, ar A. Kučo sugestijojamas dėmesio atkreipimo į valdovą ir asmenybių iškėlimo netodas netiktų labiau kokiām moksliniam vadovėliui, labai suabejočiau, ar reiktų tokį mokslinį patyrimą turintį istoriką, kaip prof. Z. Ivinskis, dar pamokyti istorijos metodo. Nenorėčiau

kuris jam nepatinka dėl to, kad, duodamas išilginius periodo (ligi Gedimino dinastijos išmirimo) piūvius pagal pagrindines ano meto istorines problemas, ne atkreipęs pakankamai dėmesio "į valdovą kaip asmenį", o juk "istoriją kuria asmenys, ne aplinkybės"; tu asmenybių, kaip jau minėta, A. Kučas pasigenda XV tome. Palikdamas atvir

Literatūrinės kūrybos išeivijoje svarstymai

(Tęsinys iš praėjusio šeštadienio)

LIETUVIŲ LITERATŪRA SVETUR 1945 — 1967. Redagavo Kazys Bradūnas. Rašo: Antanas Vailūnas, Kęstutis Keblys, Rimvydas Šilbajoris, Stasys Santvaras, Vladas Kulbokas, Juozas Girnius ir Česlovas Grincevičius. Išleido Laisvės fondas lietuviškai kultūrai ugdyti. Dailininkas Vytautas O. Virkau. 697 psl. Kaina \$10.00. Gaunama ir "Drauge".

Santvarui atrodo, kad A. Kairio "Diagnozė" yra "vienas stipresnių lietuvių išeivių dramaturgių" (358) veikalų, B. Pūkelevičiūtės "Aukso žąsis" — "vienas pačių stipriausių dramos veikalų mūsų tremtinės dramaturgijos". (371). Veik išimtinai tik geru žodžiu jis aptaria ne tik Vlados Procevičiūtės, Pr. J. Nau miestieškio, Antano Gustaičio ar Jurgio Jankaus, bet ir Kun. Br. Zdanavičiaus, Edm. Butrimo ir Vandos Frankienės kūrybą.

Retas kritiškesnis žodis veik visada tariamas dvejopančiu tonu, arba švelnioje pageidavimo formoje:

"... kol tragedijetė dar nėra atspausdinta, A. Kairys turėtų išdailinti ir pagilinti jos dialogus" (362, "Šviesa, kuri užsidegė"). "Jei toji dramoj gyviau suplazdėtų veikėjų širdys, tikriausiai ir pats veikalas gautų dramatiškesnį pavidalą." (366. Apie Vl. Procevičiūtės "Profesorių Vizgirdą").

Aštriau tepasisakoma ne dau-

TITAS ALGA

giau kaip pora kartų. Vienu atveju vertintojas aiškiai prikiša, kad "St. Laucius savo vaizdelyje neužgriebė nei veikėjų dvasios, nei partizaninės dramos gelmių" (309). Apie "Paslaptingoje zonoje". Kitoje vietoje jis parodo nepasitenkinimą dėl "obsceinių žodžių" vartojimo K. Ostrausko dramoje "Žaliųjų lankelė" ir taipgi primeta jam "užmerktom akim", "paskui madą" sekima vienaveiksmi "Gyveno kartą senelis ir senelė". Tuo atveju St. Santvaras net išdrįsta tarti, kad ši, K. Ostrausko "gana spalvingame eksperimentiniame teatre yra pati niekingiausia pjesė" (386). Jeigu tų neigiamybių iš tikrųjų tiek ir nebūtų, galėtumėm džiaugtis, kad mūsų drama toli nužengusi. O ar taip ir yra — klausimas, reikalaujantis daug platesnio atsakymo.

Ne kartą i draminius kūrinius S. Santvaras bando žiūrėti iš praktiškosios sceninio realizavimo pusės. Tada vertinimo kriterijais tampa dialogo gyvumas, dramatinė įtampa, išorinis sceniškumas, etc. Žmogiškosios prasmės, gyvenamosios ar atvaizduotosios tikrovės aspektai labai retai teikšyla S. Santvaro svarstymuose. Tiesa, frazė "gyvas žmogus" jis pavartoja pora kartų, jos savoka betgi aptemdydamas tame pačiame ar sekančiame sakinyje įpinama kontradikcija.

Pavyzdžiui, kalbėdamas apie Antano Rūko komedijų veikėjus, jis taria:

"Nors vietomis ir sugroteskinti, savo vidumi jie yra gyvi ir realūs žmonės" (337).

Ir gyvi ar realūs žmonės gali atrodyti groteskiškai, tačiau dramaturgo "sugroteskinti" jie jau nebegali būti nei gyvi, nei realūs. Dar "groteskiškiau" skamba kad ir šitoksai teigimas:

"Deja ir Jurgio Jankaus Antanas, savo tautos išdavikas, savo tautiečių žudytojas, yra gana konvencionalus niekšelis. Tiesa, dramoj jis yra gyvas žmogus, bet dramaturgas terodo tik vieną jo dvasios pusę, beveik kiekvieną atvejų tik tą niekšišką pusę" (332. apie "Peilio ašmenimis").

Kas gi kada matė gyvą žmogų su viena puse? Jeigu S. Santvaras, remdamasis savo gyvenimiška logika spėja, kad kažkur dar turėtų būti ir jo antroji pusė, tai pastaroji nebėra J. Jankaus kūrinys. Taigi ir "gyvą žmogų" čia sukūrė nebe vienas J. Jankaus, bet su S. Santvaro talka.

S. Santvaras nevengia polemikų su kritikais, kurie visada lieka abstraktūs ar bevardžiai. Sakykim, aptardamas B. Pūkelevičiūtę, jis veik visą puslapį prirašo, norėdamas tiems neįsimanėliams kritikams įrodyti, kad "Aukso žąsis" nėra Brolių Grimų pasa-
so kopija.

Nepagrįsti spėliojimai ir "pra-

našystės" (a la "Jei neklystu, Pr. J. Naumiestiškis... yra med. daktaras" — 342; "...deja, vargu jau kada nors Vl. Procevičiūtė išjungs į liet. dailiojo žodžio kūrybą" — 367), kartais įgauna naivoką pobūdį:

"Tai Abelio ir Kaino dramos savotiškas pakartojimas. Ir dviejų brolių vardų pirmosios raidės yra tos pačios — Antanas ir Kostas, ir jų tėvas yra Adomas. Deja, aš nežinau, ar Ant. Škema tas raides samoningai parinko, ar jos yra dramaturgo pasamonio atspindys" (352. Apie "Žvakidę").

Tiesumas, nuosirdumas, atvirumas yra kritiko, kaip ir kiekvieno kūrėjo gerosios ypatybės, tačiau, idant jos netaptų paprastu... naivumu, santūrumas priva lo visur jas lydėti.

Iš visų iki šiol sumintų vertintojų St. Santvaras yra bene geriausias apžvalgininkas. Plane laikydamasis "rašytojų vyresniškumo eilės" jis keliais žodžiais ar sakiniiais nupasakoja kiekvieno vertesnio veikalo turinį, išaiškina jo problematiką, o kartais net ir veikėjus apibūdina. Suminėdamas kiekvieną kalbamąjame laikotarpyje išleistą veikalą, jis dažnai pažymi ir jų pastatymų vietoves, arba duoda gana smulkią knygų išleidimo metriką. Bibliografinių žinių pakartojimas, žinoma, nėra reikalinga, ir redaktorius kopiūros čia nebūtų pakenkusios.

Gera S. Santvaro širdis ir švie sus žvilgsnis logiškai veda į optimistiškas pažiūras, su kuriomis vargu ar sutiktų bent vienas iš kitų šios knygos bendradarbių. S. Santvaro manymu, "šio laikotarpio mūsų dramaturgijos derlius iš tikro yra daugiau negu patenkinamas" (392). Tačiau, kada kalba eina apie "išliekančius veikalus", jų viršūnėna jis teiškėlia tik V. Krėvės "Dangaus ir žemės sūnus" "dėl visų kitų mūsų tremtinės dramaturgijos veikalų tokio sprendimo" (394) daryti nesiryždamas. O tai kad ir netiesiog parodo, kad galutinėse išvadose ir S. Santvaro kriterijai nėra jau taip lengvai pasiekiami.

Kruopščiai surankiota kritika

Kažkas pasakojo, kad pokario metais Tuebingeno stovyklos tautiečiai, ruošdami dailės darbų parodą, pasiklausė Pulgi Andriušį patarimo: kokius asmenis pasi-kvesti komisijon premijuoti-niams darbams atrinkti? "Kvieskit nors ir vežėjus, bet tik jokiū būdu ne dailininkus, nes su jų sprendimu joks kitas dailininkas nesutiks", pasakė Pulgis.

Panašiai, matyt, galvojo ir "Lietuvių literatūra svetur" knygos redaktorius, ieškodamas vertintojo kritikos darbams aptarti. Pakvietė, tiesa, ne vežėjus, bet ir ne žinomą literatūros kritiką,

FAUSTAS KIRŠA

AS PALIKAU TĘVŲ STATYTĄ NAMĄ

As palikau tėvų statytą namą
Su aukštu baltu kryžium pakelėj.
Ten giminė jau šimtmėčius gyveno...
Kai kraujas dings, ten amžiai kaupsis vėl.

Nebus manęs ir daugelio iš mūsų.
Bet ten lankysis giminių dvasia.
Ir palikuonis, saulėn kreipdams ūsą,
Gal prisimins, kas vartė žemę čia.

Dabar matau aš viską kaip prieš mirtį:
Skardžius, apes, pelkynus ir miškus,
Dirvas, dirvonus ir prieš saulę svirtį,
Ir blezdingų pasiūrėję vaikus.

Taip laikas bėga... Dienos tos kaip katės
Su vakaru pasislepia medin.
Ausys langinės, dūzgiančios klegatės,
Dar primena, kaip vėtros dūko ten!

Kaip motina keliauja į bažnyčią.
Kaip tėvas svirna sveikina raktu.
Kaip ten linksmai šeima juokauja grįčioi, —
Tais būdavo, — dabar matau, matau...

Pavasari ilgai žydėjo ievos...
Visi vaizdai dabar tokie šventi,
Gal šventesni negu šventorių Dievas,
Nes viskas kita, net vargai kiti.

Matau: mamytė atneša man duonos:
"Ganyk, vaikel, užaugsi, būsi vyr!"
Pavakary į rūką drimba klūonas.
Bus pieno daug. Mamytė glostys, girs...

O Viešpatie! kaip kitos šiandien dienos:
Ne kūnas vaikšto, tik blanki vėlė.
Pikti veidai, gal po sočios skerdienos,
Nulaužę baltą kryžių pakelėj...

MADONA

Štai motina su kūdikiu ant rankų
Skaušme nuleido dieviškas akis.
Nusuko žvilgsnį nuo kovų ir tankų
Ir laukė, ką vaikutis pasakys.

O jis ant rankų laikė avinėlių.
Jo kelias — amžinos dienos aušra.
Jisai pirštelį motinai pakėlė
Ir džiaugėsi, kad motina gera.

Jis tarė: "Motina, ant tavo rankų
Pirmo žemės laimė ir kančia.
Tegul malonė juos visus aplanko,
Tebūnie taip visur: ir ten, kaip čia".

KARALAITĖ PALIKO PILY...

Peteliškės plasnojo žieduos...
Ežerė tyvuliavo vanduo. —
Dvi kaselės lange kaip linai
Sulingavo... Tai buvo jinai...
Karalaitė paliko pily,
Ir širdis nuo širdies taip toli.

Blezdingėlė mėlynėn daugaus
Pasinėrus atspė ir atjaus
Mano didelės laimės dainas,
Mano didelio skausmo maldas...
Karalaitė paliko pily,
Ir širdis nuo širdies taip toli.

Jau seniai tarp jurginų kely
Laukia vienišos pėdos smėly,

o pedagoga, lituanista. Tiesa, Vl. Kulbokui literatūrinė kritika nėra visai svetimas dalykas. Kritikos temomis jis parašė diplomų darbą (žiūr. Lietuvių Enciklopedijos) XIII tomą) ir porą specifinių studijų periodinėje spaudoje paskelbė. Tačiau platesnei visuomenei kaipo toks jis vis niekad neįsivėlė, niekam neįsi-

Poetas Faustas Kirša, nuo kurio mirties š. m. sausio 5 d. suėjo 5 metai. Poetas, atvykęs pokario metais Amerikon, gyveno Bostone, ten ir palaidotas. F. Kirša buvo Putino, Sruogos ir Binkio kartos bendraamžis, praturtinęs mūsų literatūrą visa eile gilių minties poezijos rinkinių bei satyrine poema "Pelenais." Yra buvęs kelių meno ir literatūros žurnalų redaktorium, rašęs literatūros ir aplamai kultūros temomis. Poetui mirus, išeivijos lietuviams buvo šventa pareiga išleisti poeto bent rinktinės poezijos tomą ir likusius, dar niekur neskelbtus rankraščius. Tačiau, jau ir penkmečiui praėjus, to nepadarėta. Kalbininkų kitur gal ir neieskokime. Visi ir visa bendruomenė esame kalti šiuo kultūrinio nepasankumu ir abejingumu ilgiau išliekantiems dalykams.

Nuotr. V. Maželio

Ir žilvytis, nukoręs kasas,
Tebesaugo šešėlinas rasas...
Karalaitė paliko pily,
Ir širdis nuo širdies taip toli.

Nebežvengia ir žirgas laukuos...
Tik gegutė sode užkukuos;
Iš už jūrių marių giliu
Aš tavęs aplankyt negaliu...
Karalaitė paliko pily,
Ir širdis nuo širdies taip toli.

LAIKAS BĖGA

Ateis kiti laikai, bet mūsų saulė švies;
Kita širdis kentės, bet meilė ta pati.
Ir naujas genijus naujom dainom žavės,
Ir mano šypsena bus sapnas pračyt.

Ir tuos dienų rūkūs mes skambinam varpais,
Mes uždegam žvakes ir užpučiame vėl, —
O žemė sotina žaidimais ir kapais
Ir laikas bėga čiulpdams amžius pamažėl.

pyko, nė vieno neužerzino. Tokiu būdu, viską stebėdamas iš šalies jis galėjo išlaikyti objektyvesnį požiūrį, įgalinantį ramiau ir šalčiau svarstyti, daryti drąsesnes išvadas.

Mūsų kritikai vertinti redaktoriui reikėjo ir itin kruopštaus, (Nukelta į 4 psl.)

Valpurgijų naktys

Jonas Aistis

(Tęsinys iš praėjusio šeštad.)

Partizanų judėjimas parodė kažką konkre-taus ir tvirto, į ką gali tauta atsiremti. Jie pa-suko laikrodį į ateitį. Galvodamas apie parti-zanus, prisimenu žydus. Hitleris, sako, yra iš-naikinęs jų šešis milijonus. Naikino pasimetu-sius, neorganizuotus, rezignavusius, kasančius sau duobes. O tokių Varšuvos getų galėjo būti šimtai. Ir galimas daiktas, jei būtų buvęs koks platesnis pasipriešinimas, tai vargu ar karo me-tų vokiečiai būtų drįsę tai operacijai besiryz-ti, nes vis dėlto šeši milijonai ne šeši šimtai. Ir štai tie patys žydai, dabar gerai neatsimenu kuriais metais, nušovė Izraelio oro erdvę pa-žeidusius tris anglių lėktuvus. Anglai, kurie vi-sada pasižymėjo gera uosle, prarijo tą kartų piprą net veido nesuraukę. Tada, skaitydams tą žinią, pagalvojau, kad žydų gyvenime pra-sideda nauja era: atsiranda aistra ginti ir gin-tis. Lygia dalia ir lietuvių partizanų judėji-mas bus tautos gyvenime atskleidęs visai nau-ją puslapį, kurio negalima lyginti nei su ku-nigaikščiu Lietuvos kova, nei su nepriklaus-o-mybės kovomis. Jie atvertė naują herojiškos ko-vos atmainą. Nesvarbu, kad jie fiziškai buvo

sutriuškinti ir sunaikinti, bet jų dvasia liko gy-va. Mėgiama rašytojų tema. Kiekvienas ne-mokša negali tos temos aplenkti. Kodėl? To-dėl, kad ji žavi, kad ji didinga, kad ji jau-na ir uždeganti. Nesvarbu, kad jie ten vaizduo-jami neigiamai. Reikšminga yra tai, kad ta te-ma pati šaukia, kad pati žemė šaukia, ir kad tas žemės balsas tolydžio vis garsiau ir aiškiau šauks, kol susilauks tikro menininko, kuris ta herojišką tautos gyvenimo momentą parodys visoje jo didybėje. Partizanų judėjimas yra lietuvių tautos viltis, jos nepriklausomybės laidas. Jie vėl pakils. Nenorėčiau tik vieno, kad jie pakiltų anksčiau už ukrainiečius. Bet, kai ukrainiečiai pakils, jie turi taip pat pakil-ti tą pačią minutę, net jei reikėtų sukilti ir nuogomis rankomis. Būtų gerai, kad lietuviai susibičiulautų su tomis tautybėmis, kurios y-ra gyvybinės rusams ir, žinoma, su tomis, ku-riuos vertina ir brangina laisvę ir nepriklaus-o-mybę.

Čia daro klaidą ir veiksniai, kurie labai mažai dėmesio skiria tiems galimiems drau-gams, kurie neturi neva netarpiško intereso su sidomėti mūsų palankumu ir draugyste, o tai

yra didžiai klaidinga nuomonė. Draugų nie-kad neturėsime per daug. O patys nuosirdžiau si visada yra tie, kurie neturi netarpiškų in-teresus. Noriu pasakyti, kurių interesai nesi-kerta ir nesikryžiuoja. Bendros nelaimės drau-gystė, nors ji yra grynai jausminė, bene bus pati patvariausiaoji, pati ištikimiausiaoji.

Pirmiausiai tauta turi atgauti savo tauru-mą, savo kilnumą, savo vertę. Tauta niekad nežus, turėdama tas savybes. Manau, kad Sta-linas su Hitleriu nesugrįš, ir tautai fiziškai žūti pavojus jau praėjęs. Ji gali žūt nuo koru-pcijos, nuo niekšėjimo, nuo tarpusavių kivir-čių.

Jei mes pažvelgsime į savo tautos istoriją, tai ir joje rasime pavyzdžių, kurie gali mus pamokyti ir būti išganingi. Mes dažnai norime mesti kaltę lenkams, bet, bendrai imant, lie-tuviai didikai ir bajorai buvo nė kiek negeres-ni. Tautos sunyksta pačios: bendru moraliniu ir dvasinių vertybių nusmukimu, vidaus kivir-čiais, susmulkėjimu. Senoji rusų okupacija, priešingai, pradėjo pamažu kelti ir žadinti tau-tos mases, kurios iš viso nebuvo dalyvavusios viešame valstybės gyvenime. Tas procesas ir šiandien jaučiamas.

Dėl to mums reikia daugiau politikų, ma-žiau politikierių. Daugiau politikos, mažiau demagogijos. Daugiau išminties, mažiau gud-ragalvių.

Mano galva, mums pirmasis po spaudos atgavimo dešimtmetis bus įvares didelė kom-pleksa, ką pranešai vadinu la folie intel-lectuelle — intelektuališkas pakvaišimas. Ji, beje, mums sulenkėję lietuviai bus įvare. Su-lenkėję lietuviai, nors dažnai patys buvo tam-

suoliai ir tamsybininkai, mėgdavo litomanus kaltinti storžieviškumu ir tamsumu, o šie pasta-rieji tai visu atkaklumu ginčijo. Gindamiesi, aišku, įsikalbėjo ligą, pasijuto kultūringi taip, kad jau neliko kito ko siekti. Jiems lietuviybė tapo kultūringumo ir kilnumo sinonimas.

Bet kultūrai kaip tik tai lietuvis daugiau negu abejingas. Jis be jos labai gražiai apsiei-na, jis jos nepasigenda. Dėl kultūros aukotis ir net jau kiek paaukoti lietuviui yra svetima ir net visai nežinoma. Tas, kurs nusiperka retkarčiais knygą ar kietai nuderėtą paveikslą, jaučiasi kultūra puoselėjęs ir išlaikęs.

Čia reikia pastebėti gana įdomų kuriozą. Lietuvio namuose dažniau rasi paveikslą ori-ginalą negu tokio pat socialinio lygio anglo-sakso namuose. Bet tas reikalas labai lengvai išaiškinamas. Dažnai lietuvių dailininkų kūri-niai paroduodami pusdykiai. Prie to prisideda ir viena gera lietuvių savybė. Neuzsileisti! Jei turi paveikslą tasai suskis Urba, tai kaip aš neturėsiu!

Bet tai ir viskas. Toliau jojo fantazija ne-siektia, o jei ir siekia dar kartais, tai blaiviai pasvarsčius prieinama dar blaivesnės išvados: yra daug išpuodingesnių priemonių kaimynui ir sodiečiui nustebinti: kelionė į salas, stikli-nio pluošto laivas ir į tai panašūs dalykai.

Taigi, būtų tikrai pusė bėdos, jei tamsūs būtų vieni tamsuoliai, bet nuo šių labai daž-nai neatsiliekia didžiai mokslu apsišlavę ir apsidiplomavę šviesuoliai. Gamta vien tik re-tais atsitikimais žmogų visiškai ir visapusiškai nuskiraudžia. Paprastai, kam gamta pagaili išmonės, tam su kaupu atseiki užvėrus žvitrū-mo. Dėl to dažnai gyvenime ir susitinkame su

tais vienoje vietoje nesilaikančiais vijurkais. Visur jie traukiojas ir zuja, lyg jų vieny būtų šis platus pasaulis. Tamsybės, lygiai kaip ir šviesos, po puodu nepavoši. Ji visur braunasi ir skverbiasi. Šviesuolių tamsumas yra pats tamsiausias, nes iš jo nėra išsivadavimo. Tai bendruomenės irimo, niekšėjimo ir neviltin-gumo, nuopuolio ženklas. Sveika bendruome-nė turi tokius tamsuolius tučtuojaus išspiauti iš savo tarpo, nes tai yra bendruomenės ma-ro ir raupsų bacilos, kurios gali suėsti svei-ką kūną...

Toli gražu ne visa buvo šviesu ir džiugu nepriklausomybėje. Pastoviai ir tolydžio niek-šėjo pozicija ir opozicija. Ir aš dažnai vienas šios tautos nelaimės metais pagalvoju, kaip ją, šią tautos nelaimę, priimti: kaip daugaus baus-mę, ar malonę? Kaip nekuriems gali tai atro-dyti baisu ir pikta, o aš būčiau linkęs manyti visu rimtumu, kad dangus, siųsdamas tą bai-sią ir skaudžią rykštę, tiesė tautai kelią į švie-sesnę ateitį. Tauta apsisalė nuo gendančių au-dinių ir lastelių. Žinoma, didele sveiku laste-lių sunaikinimo kaina. Mesdamas šiuos kalti-nimus, turiu galvoje visą tautą, visą bendruo-menę. Būtų labai pigu visus šunis karti ant vieno Smetonos ir vieny tautininkų. Procesas buvo bendras ir visuotinis. Tuo neuimu at-sakomybės nuo totalitarinio režimo, bet lygia dalia būtų neteisinga besąlginiai nubaltinti demokratiją ir opoziciją. Būčiau linkęs visus vienan maišan kišti.

(Bus daugiau)

Literatūrinės kūrybos išeivijoje svarstymai

(Atkelta iš 3 pusl.)

mokslininko tipo vertintojo, nesibijancio pasiknisti dulkių apneštose senų laikraščių komplektuose, po trupinėli susirankio ti medžiaga, sugebančio atskirti pelus nuo grūdų, sistematizuoti, analizuoti, sintetinti. Žodžiu rei kėjo ne tik gero darbininko, bet ir mokslininko su talentu ir vaiz duote.

Vlado Kulboko pasirinkimas, atrodo, redaktoriaus viltis patei sino. Jis susirankiojo tikrai daug medžiagos, ją pavyzdinai siste matizavo ir daugumoje padarė blaivias, tiesias ir logiškas išva das.

Kaip jau buvo keletą kartų už siminta šios recenzijos eigoje, ap tariamajame laikotarpy besireiš kusius kritikus Vl. Kulbokas su skirsto į keletą pagrindinių gru pių: akademikus (J. Brazaitis, A. Vaičiulaitis), moralistus — visuo menininkus (J. Grinius, S. Ta mulaitis, B. Raila, B. Brazdžio nis, A. Tyruolis, P. Naujokaitis, B. Babrauskas, A. Baronas, J. Gliuda ir kt.), „švelniuosius“ (S. Santvaras, V. Alantas, J. Ais tis), pažangiuosius-kovinguosius (J. Girnius, A. Nyka-Niliūnas, H. Nagys, J. Kaupas, A. T. Antanai tis, K. Bradūnas, K. Ostrauskas, A. Landsbergis, J. Blekaitis, J. Radauskas, A. Greimas, V. A. Jo nynas, A. Rūkas, S. Pilka, V. Ma riūnas, A. Skėma) ir naujuosius, daugumoje amerikietiškosios mo kyklos auklėtinius (R. Šilbajoris, K. Keblys, V. Skrupskelytė, V. Kavolis, A. Mackus). Jis taipgi iš perspektyvos dar kartą žvilg teri į mūsų spaudoje stipriau nus kambejusius literatūrinius inci dentus; ginčus dėl V. Ramono „Kryžių“, V. Alanto „Pragaro pošvaisčių“, A. Landsbergio „Pen kių stulpų“ ir Antano Skėmos li teratūrinio palikimo, atskirai apa taria „Literatūros lanką“ ir „Met menu“ tikslus bei itakas.

Vl. Kulbokas bene geriausiai suprato daugiau apžvalginę, o ne kritikinę šios knygos paskirtį. Ci tudamas visą eilę savo aptaria mųjų kritikų pasisakymų apie paskirus veikalus ir jų autorius, jis padaro esminių papildymų tiek poezijos, tiek ir prozos ver tintųjų straipsniams, taip aiškiai kitokiu nuomonių stokojais.

Kitų romanų tikslus perda vimas ar išsklėmas betgi nereiš kia, kad Vl. Kulbokas apie jos au torius savosios neturėtų. Ne tik kad turi, bet ir pareiškia ja tie siai, atvirai, kartu ir taktiškai, su mokslišku rimtumu, be ironi jos ar sarkazmo, be hiperboliš kų perdėjimų, taip mėgstamų jaunųjų kritikų pasisakymuose.

Vienu kitu taikliu pastebėjimu Kulbokas sugeba pademonstruo ti tikrai bešališką dalyko išmas tymą ir supratimą. Atrades ydų ir savo aukštai įvertintų kritikų straipsniuose, jis nesivaržo jas iš kelti.

„Kai rašytojas, jo many mu, pažeidžia moralinius ar reli gi nius principus, Grinius nebe išsilaiko — kerta iš peties, nebe mato nė literatūrinės pusės“ (Skė mos, „Alanto atveju“) (412).

„Kaip filosofas, tirdamas idė jas, Maceina kartais per idėjinę pusę nemato paties veikalo ko kybės.“ (440). Ši pastaba para dyta, nesutinkant dėl K. Grigai rytės lyginimo su G. Mistral ir S. Nėrim, nes „talento dy džio skirtumas neleidžia čia nei lyginti, nei išvadas dary ti“).

Bešališkumą ir taktą taipgi rodo ramus ir visapusiškas A. Skė mos palikimo ginčo susumavi mas, niekur neužmerkiant akių prieš literatūrinę tiesą. Dažnai keliais žodžiais Vl. Kulbokas su geba duoti gana taiklius ir esmi nius paskirų rašytojų kritinės kū rybos bruožus: Br. Raila — „ju drus klausimų kėlėjas ir svarsty tojas, bet ne vertybių apsprendė jas“... „savotiškas patriotinis mo

ralistas“ (417); B. Brazdžionis — „norėtų jausti ir kalbėti visų var du“ (417); A. Tyruolis-Sešplau kis — „pagarbus amžiui ir nuo pelnams“ (418); J. Gobis — „nu eina iki tolimiausio ir grubiau sio utilitaristinio vertinimo ribos, trūkdamas skonio ir pasirengimo kritikai“ (424). Pažangiuosius kovinguosius Vl. Kulbokas pri pažįsta „svarbiausia tremties kri tikų grupe“, nes jie atėjo „su nauja forma, nauja dvasia, iš gyvendami bendrą Vakarų kul tūros pulsą, ji nešdami mūsų siauron buitin“ (434).

Faktinių trūkumų Vl. Kul boko straipsnyje surasti nebūtų lengva. Nėra abejonės, kad, ne vieno kritiko darbų apibūdini mus darydamas, jis neturėjo vi sos medžiagos ir buvo priverstas išsiversti be straipsnių, kurie gal pačiam autoriui atrodytų esmi niai, tačiau ir be jų vertintojas sugebėjo duoti gana pilną mū sų nūdieninės kritikos vaizdą. Naujųjų kritikų grupės sąrašas galėtų būti papildytas ne tik Ilo nos Gražytės, Lilės Tumosaitės ar Nijolės Jankutės apybraižomis (jos bent išvardintos straipsnio pabaigoje), bet ir kitais, jau ne vienu atveju stipriau užsireko mendavusiais, kaip Alina Stak nienė, Liūtas Mockūnas. Svar besinių literatūrinių įvykių grandinėje galėjo būti atskirai stipriau paminėtas 60-ties mani festas (kėlęs specifinių reikalavi mų kritikai) ir jo atgarsiai.

Norėti, žinoma, būtų galima ir daugiau, bet reikalauti — var gu.

Platus ir gilus visumos žvilgsnis

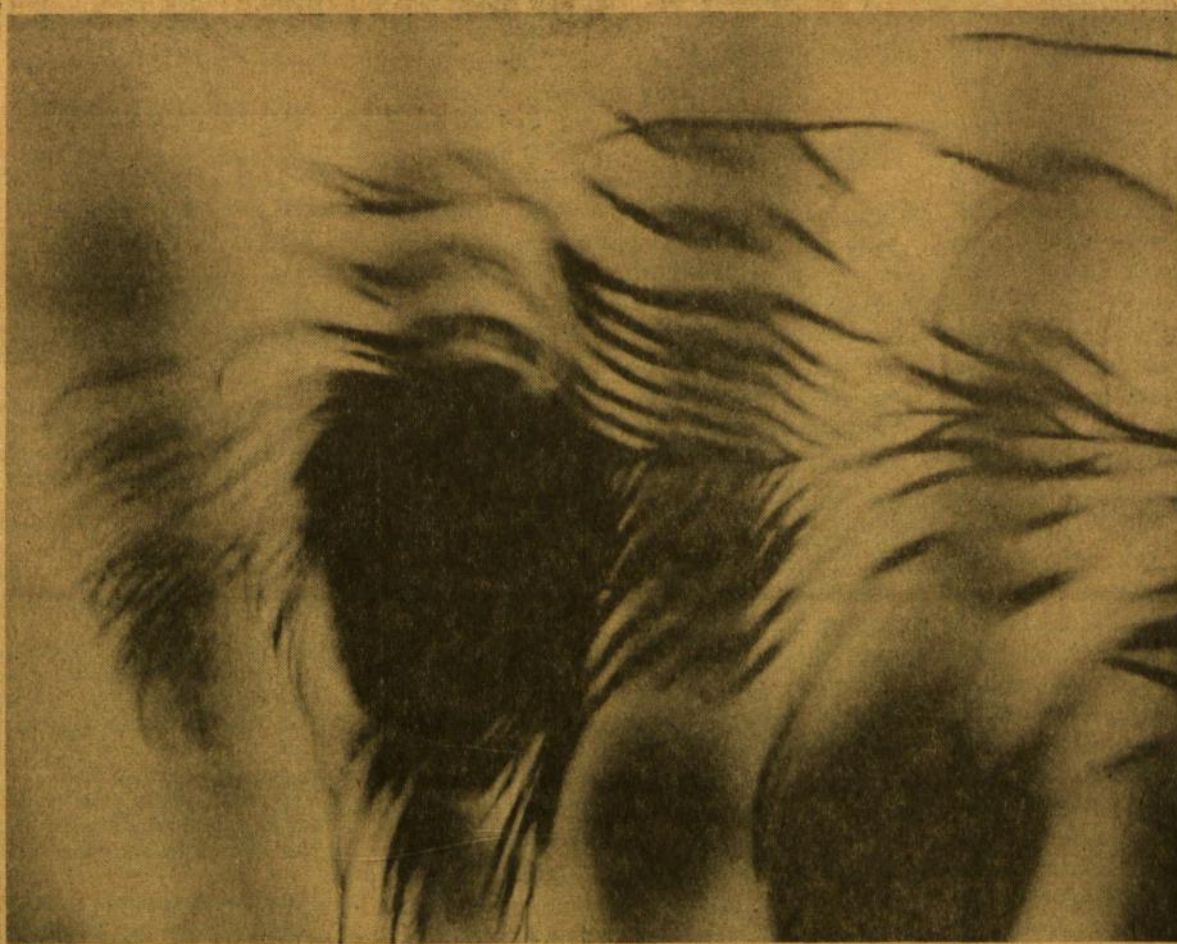
„Lietuvių literatūra svetur“ jau pačiu savo užmoju ir apim timi nėra kasdieninis reiškinys, tačiau ji dar giliau įprasmina, paskirti į tikslą pagilina dr. Juo zo Girniaus baigiamasis straips nis — „Visumos žvilgsnis į mūsų eg zodo literatūrą“, duodamas kny gai prabangų, šventadienišką pa mušalą. Nebesišokdamas karto ti, kas jau kitų padaryta, taigi neliesdami laisvojo pasaulio lietuvių literatūros apžvelgti ar vertinti, J. Girnius ribojasi „žvilg sniu į jos istorinę situaciją“ (572) ir tuojau pat praktiškai įrodo ne tik tokio žvilgsnio rei kalingumo prasmę, bet taipgi ir jo šviežumą. Tas jo šviežumas pasireiškia ne daugybės seniai žinomų faktų išsklėme, daugelio jau minėtų vardu pakartojime, bet sugebėjime nusikratyti ji tem dančių nūdieninių aistrų, į žmo nes ir įvykių žvelgti su istori kui priderama perspektyva ir fi losofui būtinu rimtimi.

J. Girniaus straipsnis sklan džiai apjungia ir išsamiai papi do visu vertintojų analizes.

Pagrįstai pasidžiaugęs kitų sa vo kolegų vertintojų bešališku mu. J. Girnius savo straipsnyje irgi vadovaujasi ne pasaulėžiū riniais, o vien literatūriniais stan darta, tardamas, kad literatūro jės svarbu ne idėjos, o jų pergyve nimas. „Gelmė yra galima ir ne tikėjime, kaip nuo seklumos neap saugo nė tikėjimas“ (555).

Kūrimo sąlygos, kokios sunkios jos bebūtų išeivijoje ar krašte, ne gali pakeisti literatūrinį vertini mo standartų, nes „jei pats kūri nys nieko vertas, tai visiškai ne idėjomis ir visos pašalinės aplin kybės“, nes „kiekvienas kūrinys laikosi tik savo vidine verte.“ (564).

J. Girnius teisingai pastebi, kad dvidešimtį su kaupu peržen gusi mūsų egzilio literatūra yra amžiumi jau net praaugusi ne priklausomos Lietuvos literatū ra. Tai faktas, kurį labai dažnai už mirštame, 70 proc. rašytojų pa sitraukimas iš savojo krašto buvo didžiai prasminga, nes jie čia, laisvajame pasaulyje išlaikė lietuvių literatūros lygį, ją pa remdami stipriausiais kūriniais per pirmąjį išeivijos dešimtmetį, kaip tik tuo metu, kada gimtojo

„Povo plunksna“ J. Kasakaicio nuotrauka, skaidrių konkurse laimėjusi atžymėjimą.

krašto kūrėjas buvo labiausiai su varžytas. Tačiau ir šiandien, po atlydžio, krašte „daugiau drasi namasi bandyti naujus meninės išraiškos kelius, negu išdrįstama jų iš tikro ieškoti“ (527).

I mūsų egzilinės literatūros ateitį J. Girnius žiūri realistiškai, didesnio naujo prieauglio, „nau jo siūbtelėjimo“ panašaus į žemi ninkų kartos iškilimą nebesitike damas. Tačiau jis lieka optimis tiškas savo tikėjime lietuvių li teratūros vienytiškumu:

„Nors šio meto lietuvių litera tūra teka išsiskyrusiomis sro vėmis, anksčiau ar vėliau ji sutekės į vieną daug paprasčiau, negu šiandien galima vaizduo tis. Susirikiuos draugėn M. Ka tiškie „Miškais ateina ru duo“ ir J. Baltušio „Parduo tos vasaros“, A. Landsbergio „Kelonė“ ir R. Lankausko ar J. Mareinkevičiaus knygos, A. Barono ir M. Sluckio proza“ (595).

„Ir mašančiai komunistui V. Ramono „Kryžiai“ turi daug ką pasakyti apie 1939 -40 me tus, — daugiau negu bever čiai sovietinės propagandos gaminiai“ (596).

Kokios paprastos ar logiškos

savaimės suprantamos J. Girniaus mintys bebūtų, jo ramus tonas, blaivūs svarstymai atskleidžia ti kraį šviežią, mūsųose dar gana neįprastą požiūrį, iškeliantį nau jas galvojimo kryptis.

I klausimą ar tai, kas iki šiol egzilinės literatūros sukurta, bū tų buvę galima padaryti likus tē vynėje J. Girnius nedvejodama atsako neigiamai. Tačiau tai dar nereiškia, kad tuo, kas gimtajame krašte yra tikrai ver tingo sukurta ar kuriama, nerei kėtų džiaugtis. Ir šiaip ir ana puse vandenyno ir vienoje ir ki tose sąlygose yra kuriama viena ir nedaloma — lietuvių literatū ra.

Knyga užverčiant

Perskaičius knygą, kurioje su telkta tiek įvairių nuomonių, tiek skirtingų pažiūrų apie visos ei lės rašytojų individualinę kūry bą, neužčiuomai kyla klausimai: Kur nuomonės sutinka? Kur jos išsiskiria? Kokie yra reikšmin giausi vardai ir laimėjimai?

Bandysiu duoti tik kelis atsaky mus, remdamasis vien tuo, kas knygoje surašyta, taigi bandy mas išjungti savo paties iki tol susiformuotus nuosprendžius, kas irgi nebus taip lengva.

Plačiausiai knygoje įvertintas rašytojas yra Antanas Skėma. Jo kūrybos pėdsakai visuose prozi nuose žanruose yra pripažinti gi liausiai bene visų vertintojų, ne žiūrint pažiūrų, kriterijų ar me todų skirtingumo. Tai charakte ringa, nes taip dar neseniai, ais tringai besiginčijant dėl jo kūry binio palikimo moralinių ir kito kių aspektų, atrodo, ar buvo ban doma skaitytoją įtikinti, kad A. Skėma buvęs reikšmingas kūrėjas tik... mažai „draugu“ grupei...

Jeigu reikėtų atrinkti tik po vie ną veikalą kiekviename svarsty tame žanre, vadovaujantis vien vertintojų pateikta medžiaga, man rodos ir paviršių išplauktų: poezijoje — Henrika Radauskas, romane — Jurgis Gliuda su „Šik šnosparnių sostu“, novelėje — An tanas Vaičiulaitis, dramoje — (iš jungiant V. Krėvę, kurio „Dan ninkų kartos iškilimą nebesitike damas. Tačiau jis lieka optimis tiškas savo tikėjime lietuvių li teratūros vienytiškumu:

„Nors šio meto lietuvių litera tūra teka išsiskyrusiomis sro vėmis, anksčiau ar vėliau ji sutekės į vieną daug paprasčiau, negu šiandien galima vaizduo tis. Susirikiuos draugėn M. Ka tiškie „Miškais ateina ru duo“ ir J. Baltušio „Parduo tos vasaros“, A. Landsbergio „Kelonė“ ir R. Lankausko ar J. Mareinkevičiaus knygos, A. Barono ir M. Sluckio proza“ (595).

„Ir mašančiai komunistui V. Ramono „Kryžiai“ turi daug ką pasakyti apie 1939 -40 me tus, — daugiau negu bever čiai sovietinės propagandos gaminiai“ (596).

Kokios paprastos ar logiškos

savaimės suprantamos J. Girniaus mintys bebūtų, jo ramus tonas, blaivūs svarstymai atskleidžia ti kraį šviežią, mūsųose dar gana neįprastą požiūrį, iškeliantį nau jas galvojimo kryptis.

I klausimą ar tai, kas iki šiol

egzilinės literatūros sukurta, bū tų buvę galima padaryti likus tē vynėje J. Girnius nedvejodama atsako neigiamai. Tačiau tai dar nereiškia, kad tuo, kas gimtajame krašte yra tikrai ver tingo sukurta ar kuriama, nerei kėtų džiaugtis. Ir šiaip ir ana puse vandenyno ir vienoje ir ki tose sąlygose yra kuriama viena ir nedaloma — lietuvių literatū ra.

Knyga užverčiant

Perskaičius knygą, kurioje su telkta tiek įvairių nuomonių, tiek skirtingų pažiūrų apie visos ei lės rašytojų individualinę kūry bą, neužčiuomai kyla klausimai: Kur nuomonės sutinka? Kur jos išsiskiria? Kokie yra reikšmin giausi vardai ir laimėjimai?

Bandysiu duoti tik kelis atsaky mus, remdamasis vien tuo, kas knygoje surašyta, taigi bandy mas išjungti savo paties iki tol susiformuotus nuosprendžius, kas irgi nebus taip lengva.

Plačiausiai knygoje įvertintas rašytojas yra Antanas Skėma. Jo kūrybos pėdsakai visuose prozi nuose žanruose yra pripažinti gi liausiai bene visų vertintojų, ne žiūrint pažiūrų, kriterijų ar me todų skirtingumo. Tai charakte ringa, nes taip dar neseniai, ais tringai besiginčijant dėl jo kūry binio palikimo moralinių ir kito kių aspektų, atrodo, ar buvo ban doma skaitytoją įtikinti, kad A. Skėma buvęs reikšmingas kūrėjas tik... mažai „draugu“ grupei...

keliais atkistiniais sakiniais. Kiek žinau, nė vienas vertintojas nė ra pasižymėjęs kokių nors žan rinio specialistu. Ar nebūtų bu vę tiksliau, pasidalinant rašyto jais, laikotarpiams ar dar kitaip?

Gal didžiausias knygos trūku mas yra vaikų ir jaunimo, o taip gi ir humoristinės literatūros ap tarimų stoka. Tiesa, autorių, be sireiškančių kituose žanruose at neviu, vienur kitur buvo užsimin ta ir apie šias sritis, tačiau to bu vo per mažai. Kelių rašytojų šios srities kūryba liko visai neap tar ta, keletas vardu visai nepami nėti. Bibliografija rodo, kad kal bėti jau tikrai buvo apie ją.

Beje. Toji bibliografija irgi yra vertinga, ar net esminė šios knygos dalis. Darbas Česlovo Grincevičiaus atliktas kruopščiai ir rūpestingai. Daugiau negu

šešiasdešimties puslapių knygų tik paskatos. Reikia didesnio y sarašas rodo, kad pirmasis lietu vių literatūros dvidešimtmetis eg zilėje buvo gana našus ir gyvas. Kiek tas sarašas pilnas, būtų ne lengva patikrinti. Paviršutiniš kai jį pervertus, galima rasti vie ną kitą klasifikacinį netikslumą, ar prasišlenkimą su nusistatymu neminėti „stereotipinių pakarto jimų“. Tačiau tai jokiū būdu nė ra esminiai netikslumai.

Keletą klaidų (atsitiktinai ja besinaudojant) teko užtikti ir šiaip jau gana kruopščiai suda rytoje Vardų rodyklėje, kuri naudinga dar ir tuo, kad duoda autorių gimimo ir mirties datas.

Ir šie ir jau anksčiau minėti knygos trūkumai ar ydelės a naip tol nepaneigia jos didelės vertės, nepaneigia redaktoriaus, visų jo bendradarbių, o taipgi ir leidėjo įdėto nuoširdaus darbo ir pastangų prasingume. Gi visai lietuvių literatūrai ir jos kūrė jams ši knyga, manau, ilgai bus akstinu ar paskata naujiems kū rybingiems dešimtmečiams, kelo džiu i dar brandesnę kūrybinę ateitį.

Knyga užvertus, kyla dar ir ki tokių minčių, daug tamsesnių, iš vadomis kryptančių i mūsų čio nykštę org. visuomenę. Taigi: per dvidešimtį su kaupu m. išei vijoje turėjome tajį mūsų rašti jos aktyvo drūtgali, netgi 70 proc. nepriklausomoje Lietuvoje besi reikšusių rašytojų. Našiausius sa vo kūrybinio gyvenimo metus jie paaukojo literatūrai. O kaip mes įvertinom jų kūrybą? Kiek monografijų, kiek jų kūrybą nagri niančių studijų išleidome? Gė da prisipažinti: nė vienos. (Okupuotoje Lietuvoje apie to am žiaus tenykščius tokių jau ne mažai išleista). O gal sakytume kad nė vienas čionykščių rašytojų tokių studijų nenusipelnė? Šeši neeiliniai vertintojai duoda priešingą vaizdą. O gal nėra to kias studijas kas rašo? Perskaity kite Vl. Kulboko „Kritikos skers piovių“ — vertintojų turime rim tų, o ir priauga jų dar daugiau negu rašytojų. Reikia, manau,

pač organizuotos visuomenės dėmesio. (O kad ir nedidelis fon dąs gali daug padaryti — parodo šios didelės ir reikšmingos kny gos išleidimas). Tačiau reikia, kad ne tik maži fondeliai, bet ir fondai ir bendruomenė pra dėtų ieškoti stambesnių ir vertes nių taikinių, vietų dosniai besi žarstę trupinių saujelėmis i visus vėjus. Konkrečiai: turime dar ke letą gyvų leidyklų; iš kitos pusės turime „milijoninį“ fondą. Argi negalėtų tasai fondas paskirti kasmet po kelis tūkstančius ko kiai nors leidyklai, įpareigodama suorganizuoti ir išleisti i „Lietuvių literatūra svetur“ panašias studijas apie individua lius rašytojus ar jų grupes. (O taipgi apie dainininkus ir muzi kus). Gal ir ne visi šitaip inves tuoti pinigai sugrįžtų, bet kultūrai būtų, nusipirkta paminklas, kurio nė rūdys nė dulksės nesu graužtų. Visiškai kitaip, manau, pasijustų tada ir pats kūrėjas.

Tegul „Lietuvių literatūra sve tur“ būna tik pradžia. Ir tegu kiekvienas šviesesnis lietuvis šią knygą būtinai nusiperka, tuo pačiu paremdamas jos išleidimą, o taipgi laiduodamas ateitį ki tiems panašaus lygio ir išlieka mos vertės projektams.

SIUNTINIAI Į LIETUVĄ

ir kitus kraštus

P. NEDZINSKAS, 4065 Archer Av. Chicago, Ill. 60632. Tel. YA 7-5926

RADIO PROGRAMA

Seniausia Lietuvių Radio Pro grama Naujojo Anglijos. Iš stoties WLYN, 1360 bangos, veikia sek madieniais nuo 1:00 iki 1:30 val. po pietų. Perduodama: vėliausių pasaulinių žinių santrauka ir ko mentarai, muzika, dainos ir Ma gduotės pasaka. Programą veda — Steponas J. Minkus, Biznio rei kalais kreipis j: Baltic Florists — gėlių bei dovanų krautuvė, 502 E. Broadway, So. Boston, Mass. Tel. AN 8-0489. Ten pat gaunamas ir dienraštis „Draugas“.

Kurkite geresnę ateitį

Išjunkite į CHICAGO TAUPYMO BENDROVĖS Taupytojų Praturtėjimo Planą! Pasirinkit Jums tinkamiausią Mėnesinį Taupytojų Praturtėjimo planą iš žemiau nurodytų lentelės sudarytos pagal dabar taupymo knygelęse mokamus 4 3/4%. Pradėkite taupyti dabar geresnei savo atečiai.

Štai MĖNESINĖ TAUPYMO LENTELĖ:

MĖNESINĖS SANTAUPOS		MĖNESINĖ TAUPYTOJŲ PRATURTĖJIMO LENTELĖ											
		2 YRS.	4 YRS.	6 YRS.	8 YRS.	10 YRS.	12 YRS.	14 YRS.	16 YRS.	18 YRS.	20 YRS.		
\$10.00	\$252.13	\$524.08	\$833.30	\$1,167.46	\$1,534.51	\$1,937.70	\$2,380.57	\$2,867.04	\$3,401.40	\$3,988.36			
20.00	504.26	1,058.16	1,666.59	2,334.91	3,069.02	3,875.39	4,761.14	5,734.08	6,802.80	7,976.72			
30.00	756.39	1,587.25	2,499.89	3,502.37	4,603.53	5,813.09	7,141.71	8,601.12	10,204.20	11,965.08			
40.00	1,008.53	2,116.33	3,333.18	4,669.82	6,138.04	7,750.78	9,522.28	11,468.16	13,605.60	15,953.43			
50.00	1,260.66	2,645.41	4,166.48	5,837.28	7,872.55	9,988.48	11,902.85	14,335.21	17,007.00	19,941.79			
60.00	1,512.79	3,174.49	4,999.78	7,004.73	9,207.06	11,626.17	14,283.42	17,202.25	20,408.40	23,930.15			
70.00	1,764.92	3,703.58	5,833.07	8,172.19	10,741.57	13,563.87	16,663.99	20,069.29	23,809.80	27,918.51			
80.00	2,017.05	4,232.66	6,666.37	9,339.65	12,276.08	15,501.56	19,044.56	22,936.33	27,211.19	31,906.87			
90.00	2,269.18	4,761.74	7,499.66	10,507.10	13,810.59	17,439.26	21,425.13	25,803.37	30,612.59	35,895.23			
100.00	2,521.32	5,290.82	8,332.96	11,674.56	15,345.09	19,376.95	23,805.70	28,670.41	34,013.99	39,883.59			

TURTAS SIEKIA VIRŠ \$90,000,000.00

JOHN PAKEL, President

5 1/4% Certifikatų sąskaitos
Certifikatų išduodami tūkstintimis. Mažiausiai turi būti \$8000. Pelnas mokamas kas šeši mėnesiai.

4 3/4% Ant visų knygelių sąskaitų

Štai NARIAMS TEIKIAMAS MŪSŲ PILNAS PATARNAVIMAS:

- * Vacation Club
- * College Bonus Savings
- * Home Mortgage Loans
- * Home Improvement Loans
- * Christmas Club
- * Insured Family Savings
- * Notary Public Service
- * Free community rooms for your organiz'n meetings
- * Cash checks and pay all family bills with our spec' money order checks. No
- * service charge to members
- * Sell & redeem U.S. Bonds
- * Two large free park' lots
- * Save-by-Mail Kits
- * Travelers Checks
- * Safe Deposit Boxes

Chicago Savings and Loan Assn.

6245 SO. WESTERN AVE.

TEL. GR 6-7575

HOURS:

Pirmad. 12:00 P.M. - 8:00 P.M. Ketvirtad. 9:00 A.M. - 8:00 P.M.
Antrad. 9:00 A.M. - 4:00 P.M. Penktad. 9:00 A.M. - 8:00 P.M.
Trečiad. Uždaryta visa d. Šeštad. 9:00 A.M. - 12:30 P.M.

Pastabos apie Lietuvių Enciklopedijos penkioliktąjį tomą

(Atkelta iš 2 psl.)

kilmės amerikiečių sambūrį ir kt. Skyrelio antraštė visai neatitinka turinį, — šūpinys". Keista, kad to "šūpinio" straipsnelyje neįžūrėjo, jį (kaip tai pačiame tome nurodyta) patikrinę ir papildę dr. J. Puzinas ir Vt. Vaitiekūnas, taigi žmonės, rodos, gerai kvalifikuoti kalbėti mūsų bendruomenės ir veiksmų klausimais. Man matos, kad A. Kučas bus per siaurai supratęs Lietuvių Bendruomenės sąvoką. Tai juk ne tik tam tikra organizacija su centru ir apylinkių valdybomis, su metiniais narių susirinkimais, su komisijomis ir tt. bet platesnė prasme yra ir kai kas daugiau. Pirmoje Lietuvių Chartos pastraipoje rašoma, kad "pasaulyje pasisklidę lietuviai sudaro vieną Pasaulio Lietuvių Bendruomenę". Toji mintis buvo ir spaudoje ne kartą keliama. Pačiu pastaroju metu ją gražiai pabrėžė "Tėviškės Žiburių" redakcija, savo įžanginiame straipsnyje "JAV LB-ALT" nurodyma, kad Lietuvių Bendruomenė tai — "viso laisvojo pasaulio tautiečių apjungianti santalka". Taip suprantant Bendruomenės sąvoką, jai priklauso ir visa lietuvių išeivijos politinė ir kultūrinė veikla. Tik apie pastarąją (t.y. apie kultūrinę) šiame straipsnyje neberašyta, nes ji plačiai liečiama kituose tomo straipsniuose.

Beveik pusę rašinio A. Kučas paskyrė tomo straipsniui apie užsienio lietuvių, išskeldamas eilę jo tikrų ar tik tariamų netikslumų. Kaip ten pagaliau dėl tų priekaištų bebūtų (straipsnio autorius pats, jei ras reikalo, galės atsakyti), vis dėlto būtų pernelyg nepagrįsta, jei kas iš vieno straipsnio norėtų daryti išvadą apie visą tomą, kuriame yra beveik šimtas straipsnių. Suprantama, kad ne visi tomo straipsniai yra lygios vertės: šalia tikrai gerų (prie tokių priskirčiau ir A. Kučui užkliuvusį Z. Ivinskio straipsnį) pasitaiko gal ir ne-tokių gerų. Tokiame įvairiame kolektyviniame leidinyje (68 bendradarbiai ir 99 straipsniai) tai iš viso sunkiai išvengiama, ypač dabartinėmis nelengvomis mokslo darbo sąlygomis. Kaip ir kituose LE tomuose, taip ir XV tome negalima buvo išvengti ir paskirų netikslumų, taip pat ir korektūrinių apsirikimų, kurių pasitaiko net ir pasaulinio garso enciklopedijose, nors ir turinčiose labai gausius redakcinius kolektyvus. Štai pvz. tvarkant spaudai XV tomo straipsnį apie liet. operos teatrą,

iš rašinio pastraipos, kur buvo išvardinami Chicago liet. operos pastatymai, atsitiktinai iškrito Fausto opera, o tai pastebėjęs vienas "Draugo" bendradarbis paskubėjo apkaltinti nežinojimu (juk "istorija, žino, kad Fausto operai buvo sudarytas ir moteriškas choras" — Draugas 1968X 8) straipsnio autorių, kurį šia proga atsiprašau už jam neteisingai padarytą nemalonumą.

Svarstant XV tomo įnašą mūsų lituanistikon, reikia prisiminti, kad kai kurios lietuviškojo gyvenimo sritys čia iš viso pirmą kartą buvo pilnai, kad ir su enciklopediniu glaustumu, apžvelgtos.

Pvz. mes dar nebuvome turėję tokios pilnos liet. švietimo istorijos apžvalgos, kurią tome pateikė penki autoriai. Panašiai pirmą kartą čia bus apžvelgti ligi pastarųjų laikų ir Katalikų Bažnyčios istorija, trijų jos specialistų parašyta. Nežinau, ar jau buvo taip visapusiškai net 17 bendradarbių apžvelgtas ekonominis nepriklausomos Lietuvos (po 1918) gyvenimas, kaip XV tomo ūkio, poskyryje, kurį, kaip jau minėta, A. Kučas sumiekino "margiausiui". Atkreiptinas dėmesys ir į kalbos poskyrį, kur penkiuose aukštos mokslo vertės straipsniuose trys mūsų žymūs kalbininkai aprašė pagrindines liet. kalbotyros sritis. Dar daug labai gerų straipsnių galima būtų nurodyti, bet skaitytojas juos ir pats susiras bei įvertins.

Tikiuos, kad, išskeldamas tuos straipsnius, nebūsiu apkaltintas nekukliu pasigyrimu, nes tie straipsniai (išskyrus vieną) rašyti juk ne mano, o mano redaguoto XV tomo bendradarbių, kuriems noriu, šia proga pasinaudodamas, dar kartą jau viešai pareikšti savo nuoširdžią padėką už draugišką talką. Tikiuos, kad ir LE skaitytojai palankiai priims tą XV tomą, ir jis bus jiems naudingas visapusiškos informacijos apie Lietuvą.

• **Nei enciklopedijos, nei kalendorių.** Nors jau praėjusių metų gruodžio mėn. buvo pasidžiauta Vilniuje, kad jau išėjęs II tomas "Mažosios Enciklopedijos", bet iš tikrųjų ji dar neišėjo, niekas dar negali jos gauti. Spaustuvė savo darbą jau baigė, bet kažkas užkliuvo kontrolėje. Ta pati spaustuvė spausdina stalinus kalendorius, ir tie — jau beveik sausio gale — dar nebaigti. Teisinasi kalendorių suvėlinę todėl, kad buvo liepta pirma enciklopediją spausdinti. Turėjom, sako, du žuikiu iš karto nušauti, bet "nei vieno laiku nenušovėm".

K. Žoromskis

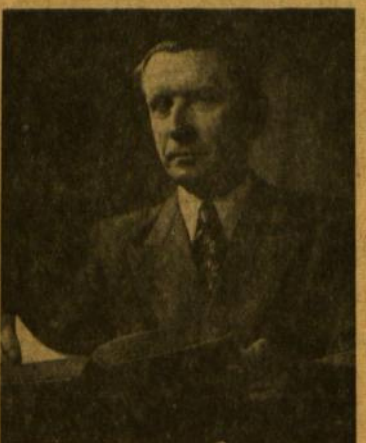
Pyktis (1967)

Nuotr. V. Maželis

Mirė muzikas Motiejus Budriūnas

Redakcijai laiške iš Vokietijos kun. K. Zalalis rašo:

"Memmingeno lietuviai š. m. sausio 20 d. palydėjo į kapines, staigiai širdies smūgio ištiktą, vos peržengusį 70 metų slenkstį, muziką Motiejų Budriūną. Jau Lietuvoje velionis daug pa-

A. a. Motiejus Budriūnas

sidarbavo muzikos srityje. Vokietijoje, broliui Broniui išvykus į JAV, mokytojavo gimnazijoje. Atsisveikindamas prie kapo, kun. dr. Jonas Petrakis paminėjo, kad 1953 metais velionis buvo iškvieštas į Memmingeną. Čia jis suorganizavo "Damos" chorą ir jam vadovavo 9 metus. Kritika šiltai atsiliepė apie choro koncertus įvairiose Vokietijos vietovėse ir net Šveicarijoje. Apie šį chorą štai kaip atsiliepia pats velionis savo užrašuose (dar juod raštyje) 1964 m.: "Aš užsilikau Vokietijoje. Čia ilgiausiai man teko pasidaruoti su "Damos" choru Memmingene; ir šį darbą laikau reikšmingiausiu savo ligšiolinėje veikloje tremtyje. Tas choras stipriai lietuvių tremtinių dvasią, teikė jiems džiaugsmo ir pasididžiavimo, ypač kai būdavo kitataučių aukštai įverti-

namas... Tūkstančiai kitataučių klausėsi to choro salėse ir bažnyčiose, gėrėjosi juo ir lietuviškomis dainomis bei giesmėmis. Dar daugiau žmonių girdėjo jį per radiją ir skaitė apie jį spaudoje. Tai garsino lietuvių vardą sve timųjų tarpe... Geriausia choro balsų sudėtis buvo 1958 metais". Tais metais kaip tik choras šventė savo gyvavimo penketį, M. Budriūno 60 m. amžiaus ir 40 metų darbuotės muzikos srityje sukaktį. Ta proga įvykęs koncertas susilaukė spaudoje didelio atgarsio.

Velionis Memmingene buvo kartu ir PLB Apylinkės valdyboje, vadovavo vargo mokyklai iki pereitų metų pradžios. Iš pareigų atsiskė dėl susilpnėjusios sveikatos. Gi šių metų pradžioje jau nebesulaukė norėto jam rengti jubiliejaus paminėjimo".

Velionis Motiejus Budriūnas yra gimęs 1898 m. rugsėjo mėn. 22 d. Pabiržėje, Biržų apskr. Jis yra brolis kitų dviejų žinomų muzikų Antano ir Broniaus Budriūnų. Motiejus Budriūnas jau nuo pat studijų Klaipėdos muzikos mokyklos plačiai bendradarbiavo ir spaudoje, muzikos klausimais rašydamas Muzikos mene, Muzikoje, Kultūroje, Lietuvos Aids, Naujojo Romuvo ir kitur. Su kompozitorium J. Kačinskiu, jis įsteigė Lietuvių muzikų progresu draugiją ir Tarptautinės naujosios muzikos draugijos Lietuvos sekciją. Dirbo taipgi Švietimo ministerijoje kaip Kultūros reikalų departamento muzikos inspektorius. Buvo Kauno konservatorijos ir Vilniaus muzikos mokyklos estetikos lektorius, susistmino gimnazijų ir pradžios mokyklų muzikos programas, mokykloms paruošė dainų rinkinius, pats rašė chorams dainų.

• **Operos teatras statomas** vėžio sparta. 1964 metais Vilniuje buvo pradėtas statyti naujas pastatas operos teatrui. Po ketverių metų matomos aukštai iškilusios sienos. Bet "ne visi" esą

patenkinti tos statybos greičiu. (Greičiau visi bent kiek tuo suinteresuoti nepatenkinti, kadangi jau anksčiau buvo viešai rašoma, kad tas greitis vėžliškas). Sausio 15 d. buvo suauktas specialus pasitarimas, kaip tą statybą pagreikinti. TIESA skelbia šūkį — baigti statybą bent 1971 metų sezonui. Nuo vilčių turėti naują operos pastatą "Lenino garbei" — 1970 metų iškilimams, atsisakyta. (E.)

• **Praėjusių metų gruodžio** 28 d. "Draugo" kultūrinio priedo pirmajame puslapyje įdėta nuotrauka "Sniego grafika" yra J. Kasakačio.

TELEVIZIJOS
Spalvotos ir paprastos, radijal, stereo, oro vėsinatuvai.
Pardavimas ir taisymas.

J. MIGLINAS
Krautuvė Marquette Parke
2346 W. 69th Street 776-1486
Namų tel. — PR 6-1063

RICHMOND SERVICE

Kampas Richmond ir 63rd St.
Išsinuominti ir vietinių automobilių, palyšimas, prieklauso Chicago Motor Club Nalaimo stovyklai, skambinti.
GR 6-3134 arba GR 6-3353
Sav. — Juozas (Joe) Juraitis

MOVING
J. NAUJOJAITS
Apraustas perkraustymas
Ilgų metų patyrimas
WA 5-9209 Chicago, Illinois

PARDUODAMI
IS MODELINŲ NAMŲ BALDAI
30% iki 50% nuolaida. Galima pirkti dalimis ir išmokėtina.
SOUTHWEST FURNITURE CO.
6200 S. Western. Tel. GR 6-4421

10% — 20% — 30% pigiau mokėti už apraustą nuo ugnies ir automobilio pas
FRANK ZAPOLIS
3208 1/2 West 95th Street
Chicago, Illinois
Tel. GR 4-8654 ir GR 6-4539

Kviečiame pasinaudoti didžiausiu mūsų prekybos istorijoje

IŠPARDAVIMU

* Iš Europos importuoti batai vyrams, moterims ir vaikams, pradedant \$3.00 porai.

* Taip pat iš Europos importuoti vyriški kostiumai, paltai, lietpalčiai, sportiniai švarkai ir t. t. su 25% nuolaida.

NORDEN IMPORTS

3111 No. Lincoln Ave., Chicago, Illinois 60657

* Jei įdomiausias vokiškos knygos, žurnalais ir laikraščiais, kreipkitės į mūsų krautuvę, skambinkite ar rašykite mums (lietuviškai) dėl sąrašų ir kainoraščių sekančiu adresu:

NORDEN'S IMPORT CENTER

3037 No. Lincoln Avenue, Chicago, Illinois 60657

TEL. — (312) 248-4707

Abi krautuvės atdaros: Pirmad. ir ketvirtad. 12 iki 9 val., kitomis savaitės dienomis: 9:30 iki 6 val., sekmad. (iki gegužės mėn. imtinai): 12 iki 5 valandos.

DRAUGAS, šeštadienis, 1969 m. vasario mėn. 1 d. 5

• **Balys Buračas Kaune** atšventė 50 metų sukaktį nuo savo kaip tautosakos rinkėjo ir kraštotyrininko darbo pradžios. Sausio 18 d. jam suėjo ir 72 metai amžiaus. Nuo pat 1918 metų B. Buračas beveik be paliovos keliauvo po Lietuvą, rinko tautosakos pavyzdžius ir fotografavo trobesių puošmenis, audinius ir kitokių liaudies meno dalykus. Savo archyve dabar turis daugiau kaip 10 tūkstančių foto negatyvų.

• **J. Lasickio veikalas** apie žemaičių papročius, išleistas XVI amžių lotynų kalba, dabar išverstas į lietuvių kalbą ir š. m. pabaigoje bus išleistas Vilniuje. Kaip žinia, J. Lasickis (1534-1600 m.) buvo įžymusis ano meto istorikas.

• **Studija apie Lietuvos piliis** jau paruošta okup. Lietuvoje. Aprašytos Vilniaus, Trakų, Raudonės, Raudondvario, Biržų piliys,

surinktos jų nuotraukos ir padaryti brėžiniai. Viso medžiagos susidarė 26 spaudos lankai. Veikalas atiduotas spaudai.

• **Z. Kondratas** paruošė knygėlę apie Pirmąjį lietuvių skridimą per Atlantą, kuriame aprašomas Dariaus ir Girėno žygis. Šis 3 spaudos lankų apimties leidinys spausdinamas ir leidžiamas Lietuvoje.

A. ir J. MESOS KRAUTUVĖ

PRIME & CHOICE MESA
LIETUVIŠKOS DESROS
Užsakant didesnę kiekį parengiamams duodame nuolaidą
2433 West 69th Street
Chicago, Ill. 60629

Sav.: Antanas ir Jeronimas
Plėniam. Atdara nuo 8 val. ryto iki 6 val. vak.

V A L O M E
KILIMUS IR BALDUS
Plauname ir vaškuojame visų rūšių grindis.

J. BUBNYS — Tel. RE 7-5168

BANGA
TV, Radio, Stereo, Spalvotom televizijom antenos. Pard. ir taisymas.
2649 W. 63rd St., Tel. 434-0421
Vakaris skambinti WA 5-3607
P. Rudėnas K. Šimulis

SIUNTINIAI Į LIETUVĄ

COSMOS EXPRESS
MARQUETTE GIFT PARCEL SERV
2608 69th St. Tel. WA 5-2787
2501 69th St. Tel. WA 5-2787
3333 So. Halsted St. Tel. 254-3320
Lietuvių bendrovė turinti tešą siuntinius siųsti savo vardu iš Chicago tiesiai į Lietuvą.
Didelė pasirinkimas įvairių medžiagų, ital. lietpalčių ir kitų prekų. Priimami doleriniai dovanų užsakymai.
E. ir V. Zukauskai

MOVING

SEKENAS perkrausto baldus ir kitus daiktus. Ir iš toli miesto lėtinai ir pilna aprausta.
2047 W. 67th Place WA 5-8063

FRANK'S TV and RADIO, INC.

3240 SO. HALSTED STREET Tel. — CA 5-7252
DIDELIS PASIRINKIMAS ĮVAIRIAUSIŲ TELEVIZIJOS
RADIO, STEREO APARATŲ PARDAVIMAS IR TAIŠYMAS.
SPALVOTOS TELEVIZIJOS APARATAI

PASINAUDOK DABAR AUKŠTESNIAIS DIVIDENDAIS

4.75%

PER ANNUM
ON REGULAR
CURRENT RATE

5.25%

PER ANNUM
ON INVESTMENT
BONUS
\$1,000 MIN.

DAUGIAU KAIP PUSĖ ŠIMTMETIO PATARNAVIMŲ
VISAD MOKĖJOME DIVIDENDUS

VISAD ISMOKEJOM TAUPYTOJAMS PAGAL
PAREIKALAVIMĄ

AUKSCIAUSI REZERVAI SANTAUPOMS

BRIGHTON SAVINGS & LOAN ASS'N

4071 Archer Ave., Chicago, Ill. 60632

LA 3-8248

Kas tik turi gerą skonį,

viską perka pas Lieponį!

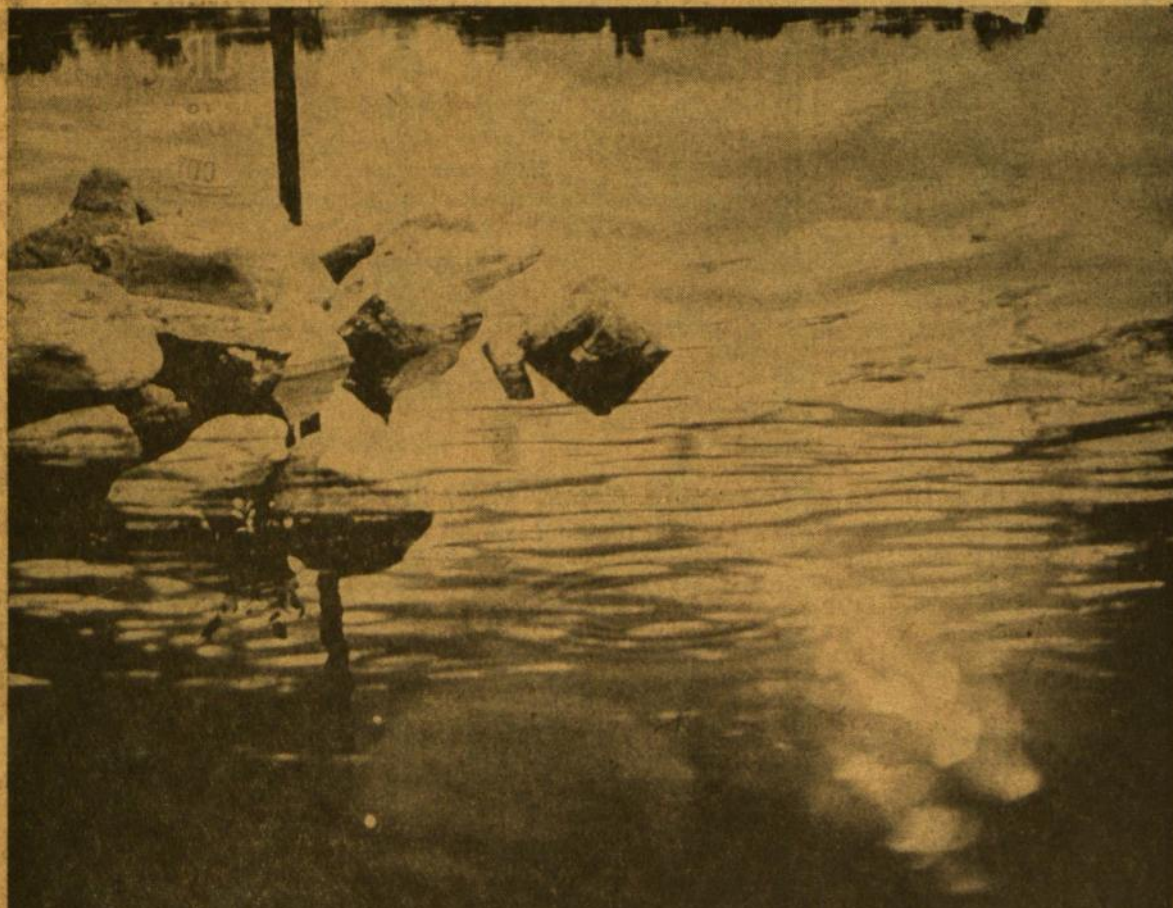
LIETUVIŲ PREKYBOS NAMAI

FURNITURE CENTER, INC.

MARQUETTE PK., 6211 S. Western. PR 8-5875

Vedėjas J. LIEPONIS

Pirmadieniais ir ketvirtadieniais nuo 9 iki 9:30 val. Kitom dienom 9 val. iki 6 val. vakaro
SEKMDIENIAIS ATDARA NUO 12 IKI 5 POPIET.

"Gamtovaizdis"

D. Tyjūnėlio nuotrauka, skaidrių konkurse išskirta atžymėjimu.

Nauji leidiniai

• **G. Cesienės RŪTILĖ.** Liutuanistinių mokyklų antram skyriui. Išleido JAV LB Kultūros fondas 1968 Lietuvos laisvės kovos metais Chicagoje, leidinio Nr. 32. Ilustravo dail. Zita Sodeikienė. Spaudė M. Morkūno spaustuvė.

Jeigu prieš eilę metų aimanavome, kad lituanistinėms mokykloms mirtinai trūksta vadovėlių, tai šiandien jau galime džiaugtis, jog jų nestoka, net kasmet vis atsiranda naujai paruostų, stengiamasi juos tobulinti, organizuoti bendruomenės sugeba juos išleisti. Naujas toks pavyzdys yra ir čia minima "Rūtėlė". Vadovėlis gražiai apipavidalintas, įrašytas į drobės viršelius, pakviesta daili ninkė knygai iliustruoti. O visa tai mokinukui iš karto patraukia, teksto dar net nepasiekia. Suprantama, kad sunkūs ir didelis darbas yra iliustruoti šitokio pobūdžio skaitininių knygą — vadovėlių tokio amžiaus vaikams. Dail. Zita Sodeikienė tačiau sugebėjo duoti knygai labai vieningą veidą, ji daug kur pajėgė tikrai suprasti jaunojo skaitytojo dvasią. Tik pats techniškas piešinio atlikimas vietomis lyg ir truputį atrodė per daug sustingęs, lyg ir trūktų lengvo, grakščiausio laisvumo. Puikiai žinome, kaip mažąjį skaitytoją patraukia spalvoti piešiniai. Galia, kad tokių knygų yra tikrai per mažai — vos trijuose puslapiuose, kitur patenkinant tik juoda — balta piešiniu.

Zodinis tekstas — skaitiniai proza ir eilėraščiai — atrinkti puošniai, gal vietomis tekstas antrojo skyriaus skaitytojui gali būti kiek ir per sunkus. Gausių eilėraščių autoriuose, kurių tarpe randame visą eilę daugiau ar mažiau žinomų vardų, pasigendame dvių žmonių, mūsų, turbūt, pačių geriausių: Vytės Nemėnėlio ir Leonardo Zitkevičiaus. Čia tai jau tikras vadovėlio autorės neapsižiūrėjimas.

• **PASAULIO LIETUVIS, 1968 m. lapkričio — gruodžio mėn.** Nr. 2-38. Leidžia Pasaulio Lietuvių Bendruomenės Valdyba. Redakcijos adresas: 18308 Hiller Avenue, Cleveland, Ohio 44119. Piginus siųsti: Antanas Gailiusis, 1829 Lampson Rd., Cleveland Ohio 44112. Prenumerata \$2.00 metams.

• **VYTIS, January 1969 Vol. 55** Nr. 1. Official Organ of the Knights of Lithuania. Redaguojama Irena K. Stankus, 2520 W. 68 St. Chicago, Ill. 60629. Metinė prenumerata \$4.00.

• **SVEČIAS, 1968 m. Nr. 5** Lietuvių evangelikų liuteronų laikraštis. Redaguojama kun. Ansas Trakis, 6620 So. St. Louis Ave., Chicago, Ill. 60629. Administratorius Fricas Slenteris, 28 Bremen 20, Kurt-Schumacher-Allee 11, Etage 4, Wohnung 7. W. Germany. Išleista kas du mėnesiai. Metinė prenumerata Amerikoje ir Kanadoje \$4.00. Anglijoje ir Australijoje pusantro svaro ir Vokietijoje 8 markės.

• **FILATELISTŲ 2DRAUGIJOS "LIETUVA" BIULETENIS 1968 m. gruodžio mėn. Nr. 9.** Red. Eug. Petrauskas, 7742 S. Troy St. Chicago, Ill. 60652. Administruoja Kazys Rožanskas, 3605 W. 71 St. Chicago, Ill. 60629.

ATSIŪSTA PAMINĖTI

• **MOTERIS, 1968 m. lapkričio — gruodžio mėn. Nr. 6.** Lietuvių moterų žurnalas. Redakcijos ir administracijos adresas: 10-11 College St., Toronto 4, Ont. Canada. Metinė prenumerata yra \$5.00.

• **GLUTĖ, 1969 m. sausio mėn. Nr. 1.** Laikraštėlis vaikams. Išleista kas mėnesį. Redakcijos ir administracijos adresas: Eglutė, Immaculate Conception Convent Putnam, Conn. 06260. Metinė prenumerata \$5.00.

• **SKAUTŲ AIDAS, 1968 m. Nr. 10.** Lietuvių skautų ir skautiškų laikraštis. Adresas: "Skautų Aidas", P.O. Box 222, Thompson, Conn. 06277. Metinė prenumerata \$4.00. Šiuo šiuo numeriu duodamas ir atskiras leidinys "Skautybė", skirtas skautų vadovams ir tėvams.

• **SALTINIS, 1968 m. Nr. 6.** Tikišinės ir tautinės minties žurnalas. Redakcijos ir administracijos adresas: 16, Hound Rd., West Bridgford, Nottingham N G2 6AH, England. Metinė prenumerata \$2.00.

• **VILTIS (Hope) Vol. 27, Nr. 5** January — February, 1969. V.F. Beliajus redaguojamas ir leidžiamas anglų kalba žurnalas, skirtas įvairių tautų folklorui. Adresas, V.F. Beliajus, P.O. Box 1226, Denver, Colo. 80203. Metinė prenumerata \$3.50, dviems metams — \$6.00.

• **TREJI VARTI, 1968 m. lapkričio — gruodžio mėn. Nr. 6.** Latvių leidžiamas, Baltijos tautų kultūrai skirtas, literatūros ir mokslo žurnalas latvių kalba. Redakcijos adresas: P.O. Box 61, Three Rivers, Mich. 49093. Prenumerata \$7.00. Be kita ko, šiame numeryje spausdinamos dvi Aloyzo Barono novelės ir Anatolijaus Kai

rio straipsnis teatro temomis.

• **LIETUVIŲ GYDYTOJŲ BIULETENIS, 1968 m. spalio — gruodžio mėn. Nr. 4.** Redakcijos adresas: Dr. M. Budrys, 2751 West 51 St., Chicago, Ill. 60632. Administratorius Irena Makštutienė, 8743 Mobile Ave., Oak Lawn, Ill. 60453. Prenumerata \$6.00.

• **Ava Saudargienė, BUVO BROLIAI DEVYNI** (trijų veiksmų pasaka) ir **SIGUTĖ** (trijų veiksmų pasaka). Pora vaidinimų vienoje knygoje. Išleista Australijos Lietuvių Bendruomenės Kultūros tarybos 1968 metais. Piešiniai Algio Pluko.

• **PASAULIO LIETUVIS, 1968 m. lapkričio — gruodžio mėn.** Nr. 2-38. Leidžia Pasaulio Lietuvių Bendruomenės Valdyba. Redakcijos adresas: 18308 Hiller Avenue, Cleveland, Ohio 44119. Piginus siųsti: Antanas Gailiusis, 1829 Lampson Rd., Cleveland Ohio 44112. Prenumerata \$2.00 metams.

• **VYTIS, January 1969 Vol. 55** Nr. 1. Official Organ of the Knights of Lithuania. Redaguojama Irena K. Stankus, 2520 W. 68 St. Chicago, Ill. 60629. Metinė prenumerata \$4.00.

• **SVEČIAS, 1968 m. Nr. 5** Lietuvių evangelikų liuteronų laikraštis. Redaguojama kun. Ansas Trakis, 6620 So. St. Louis Ave., Chicago, Ill. 60629. Administratorius Fricas Slenteris, 28 Bremen 20, Kurt-Schumacher-Allee 11, Etage 4, Wohnung 7. W. Germany. Išleista kas du mėnesiai. Metinė prenumerata Amerikoje ir Kanadoje \$4.00. Anglijoje ir Australijoje pusantro svaro ir Vokietijoje 8 markės.

• **FILATELISTŲ 2DRAUGIJOS "LIETUVA" BIULETENIS 1968 m. gruodžio mėn. Nr. 9.** Red. Eug. Petrauskas, 7742 S. Troy St. Chicago, Ill. 60652. Administruoja Kazys Rožanskas, 3605 W. 71 St. Chicago, Ill. 60629.

• **Juozas Bertulis, MOTINA ŽEME.** Duetas. Žodžiai Jurgio Baltrušaičio. Išleista autorias lešomis 1968 m. Chicagoje. Kaina 75 centai.

• **Juozas Bertulis, PIRMOJI KOMUNIJĄ.** M. — sopranui solo ir fortepionui. Išleista autorias lešomis 1968 m. Chicagoje. Kaina 50 centų.

• **Amerikos Poezijos draugija** domisi lietuvių poezija. Draugijos kas mėnesį išleidžiamas biuletėnis praėjusių metų gruodžio mėn. laidoje pirmajame puslapyje deda poeto Leonardo Andriekaus nuotrauką ir spausdina jo pasakaitas, skaitytos draugijos lapkričio mėn. susirinkime, santrauką. Paskaitoje L. Andriekaus tos draugijos nariams ir amerikiečiams poezijos mėgėjams apibūdino istorinį lietuvių poezijos kelių nuosėdų liaudies dainų iki moderniosios šių dienų kūrybos.

GERTRUD VON LE FORT — MODERNI IR AKTUALI KŪRĖJA

Prieš dvejus metus atšventusi 90 metų amžiaus sukaktį, Alpių kalnų papėdėje (Oberstdorfe) gyvenanti rašytoja Gertrud von Le Fort yra viena iš žymiųjų šių dienų katalikų rašytojų šalia P. Claudelio, G. K. Chestertono, H. Bellico ir kitų. Ji yra kilusi iš prancūzų hugenotų šeimos, tu hugenotų, kurie 18 šimtme. pradžioje buvo įsikūrę Prūsijos Lietuvoje (juos mini ir Donelaitis). 1925 m. perėjo į katalikybę. Jos kūryba, kaip sako prof. J. Nadleris, yra tartum sielos išpažinimas. Prieš 40 metų (1928) buvo išleisti jos Himmnai Bažnyčiai, parašyti psalmių stiliumi, iškiliais ritmais, skaitytoją sujūdinančiais poetės tvirtu pasitikėjimu antgamtinę veikmę. Dar aiškiau jos sielos istoriją rodo jos romanas Veronikos skara (1929), kur pavaizduota antikinė, romantinė ir mistinė Roma. Ant rasis šio veikalo tomas susisiečia su mūsų laikais, nes rodo vyriausios veikėjos sužadėtinio, dirbančio naciams, likimą. Autorė nemoralizuoja, bet krėstė sukrečia skaitytoją šurpiomis scenomis. Pagonybės, žydijos ir kirkščių susidūrimas rodo Popiežius iš geto (1930). Kaip silpnai bė pavojaus metu virsta tvirtybė, veikiant aukštesniojo pasaulio malonei, rodo itin populiarinė novelė Paskutinioji prie ešafoto (1931) iš prancūzų revoliucijos meto. Daugelyje savo raštų Le Fort iškyla kaip modernios sam

pratos teologė, tačiau ji nėra pa-

keliai su tais mūsų dienų teologais, kurie jau yra tapę kontroversijos objektu. Sudėtinga modernioji problema sprendžia jos trilypis mąstybinis veiklas Amžinoji moteris (1934). Pereito karo ir pokario metu rašytojai ypač rūpėjo tremtinių ir benamių problema. Jiems rašė eilių ir šiaip populiarių raštų, iš kurių ypač išspūdingas Mūsų kelias nakčiai (1949). Rašytoja iki pat paskutinio meto tebėra išlikusi kūrybinga. Viena iš jos naujesnių psichologinių novelių — Pilotų žmona (1956). Ji nepasiekė savo palankumo ir lietuviams, tė vynės netekusiems. Atsiliepdama į šių eilučių autoriaus rašinį jos 80 metų amžiaus sukakties proga (Aidai, 1955, nr. 7) ji rašė: "Nors ir nemoku lietuvių kalbos, bet džiugu turėti rankoj mano darbo paminėjimą toj kalboj. Linkiu sėkmės supažindinant jū su tautiečiais su mano kūryba." (Platesniu rašiniu jos 90 metų amžiaus sukaktį paminėjo Moteris, 1967, nr. 3).

A. T.

• **Vysk. Valančiaus "Palangos Juzė"** plokštelėje. Mažosios Lietuvos Bičiulių draugijos Montrelio skyrius "Krivulė" išleido ilgo grojimo plokštelę "Palangos Juzė". Tekstą vaidinimui pritaikė Aldona Liobytė. Pirmą kartą jis per Vilniaus radiją buvo vaidintas 1966 metais. Režisierius Vladas Jurkūnas. Juzės vaidmenį čia atlieka rašytojas — dramaturgas Kazys Saja žemaičių autentiška tarme.

Kaip žinome, tie patys leidėjai anksčiau yra išleidę lietuviškų vestuvių plokšteles. Šiuo metu Krivulė yra išleidusi ir solisto Virgilijaus Noreikos plokštelę — vakariečių klasikų ir lietuvių kompozitorių kūrinių įdainavimus.

• **Nauja literatūros plokštelė.** Šiomis dienomis J. Karvelis Chicagoje išleidžia penkių eilėraščių lietuvių autorių plokštelę, kurioje savo kūrybą yra įskaitę Birutė Pūkelevičiūtė, Liūnė Su tema, Henrikas Nagys, Aloyzas Baronas ir Kazys Bradūnas. Plokštelės aplanko kelių spalvų viršelis piešė dail. Z. Morkūnienė. Ap lanko antroje pusėje įkomponuotos visų penkių autorių nuotraukos ir trumpi jų kūrybos apibūdinimai.

ŠV. ANTANO GIMNAZIJA KENNEBUNKPORTE, MAINE.

SU VISOM AMERIKOS GIMNAZIJŲ TEISEM.

Išimamas pilnas į kolegijas paruošiamųjų gimnazijų kursas. Oficialiai dėstoma lietuvių kalba. Savaitėje pamokų tiek pat, kiek anglų kalbos. Duodami kreditai. Veikia jaunimo organizacijos, puoselėjamos sportai, duodama lietuviška gyvenimo pasaulėžiūra. Mokiniamis šviesti kiekviena lietuviška muzika, solistai, dainininkai. Dėsto 20 mokytojų bei instruktorių. Pati gimnazija padeda mokiniams įstoti į kolegijas. Mokiniai gyvena bendrabutyje. Atlyginimas visiems priimamas. Atsiųsvelgiama į kiekvienos šeimos padėtį. Anksti registruokite mokinius 1969-1970 m. Priimami berniukai baigę 8 skyrius.

LIETUVIAI TĖVAI BRANGINKIT ŠIĄ GIMNAZIJĄ, KOL JI YRA. JOS ATĖITIS JOSŲ RANKOSE.

Informacijos ir registracijos reikalais rašykite:

Rev. Rector
St. Anthony High School
Kennebunkport, Maine 04046

FIRESTONE PADANGOS (TIRES)

NATIONWIDE GUARANTEE
No-Limit on MILES...
No-Limit on MONTHS

FULL LIFETIME GUARANTEE against defects in workmanship and materials and all normal road hazard injuries encountered in everyday passenger car use for the life of the original tread design in accordance with terms of our printed guarantee certificate. Price of replacement pro-rated on original tread depth wear and based on Firestone adjustment price for replacement tire at time of adjustment. Firestone adjustment prices are intended to, but may not, represent approximate current average selling prices and are subject to change without notice.

Heribota garantija: iki susidevėjimo. Ratlankiai (wheels)

Taip pat atliekama ratų reguliavimas ir balansavimas (Wheel alignment and balancing). Stabdžiai (Brake service), motoro regul. (Tune up), keičiamos dalys, alyva, tepimas, kt. pataisymai.

Country Auto & Tire Service

2423 W. 59th Street, Chicago, Illinois

Telef. — GROvehill 6-7777

Val.: kasdien 7 v. r. — 7 v. v., šėst. 7 v. r. — 3 v. p. p. Sekm. uždaryta. Kitu laiku pagal susitarimą.

Savininkas MIKAS ČESAS

PLANINGAS TAUPYMAS

4 3/4% Metinis dividendas mokamas už indėlius taupymo knygutėse.

PARKING LOT — ADJOINING OUR OFFICE BUILDING

MOKA GERUS DIVIDENDUS. PRADEK TAUPYTI ŠIANDIEN!

5%

Mokamas už vienu metų taupymo laktus nuo išdavimo datos (\$5,000.00 ar daugiau, įdedant po \$500.00)

5 1/4%

Mokamas už vienu metų taupymo laktus nuo išdavimo datos (\$10,000.00 ar daugiau, įdedant po \$1,000.00)

DEL INFORMACIJŲ KREIPKITES

MUTUAL Federal SAVINGS

2212 W. CERMAK RD., CHICAGO, ILL. 60608, Tel. VI 7-7747

OFFICE HOURS: Monday, Tuesday, Friday 9 to 4; Thursday 9 to 8; Saturday 9 to 1; Wednesday closed.

PETRAS KAZANAUSKAS, President

MOVING
Perkrausto baldus iš arti ir toli
A. BENIULIS
Chicago, Ill. 60629. Tel. RE 7-7053

WAGNER & SONS
Typewriters — Adding Machines —
Checkwriters.
Nuomoja — Parduoda — Taiso
NAUJOS NAUDOTOS
Virš 50 m. patikimas patarnavimas
NAUJOJE VIETOJE
5610 S. Pulaski Rd., Tel. 281-4111

DULKIŲ SIURBLIŲ TAISYMAS.

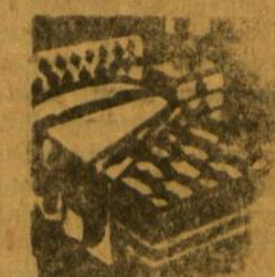
Valome, ištepame, suderiname, pakeičiame (hoses) — žarnas.

Parduodame ir taisome visų gamybų dulkių siurblius ir turime dalis, maišelius ir visus prijungimus (dalis) visų gamybų siurbliams — Electrolux, Hoover, Eureka, Kirby ir Royal bei kitų.

B. & B. DISTRIBUTING CO.
4081 So. Archer Avenue
(Archer ir California)
Chicago, Ill. 60632, Tel. 927-4702
Ved. Arvydas M. Dikinis

Platinkite "Draugą"

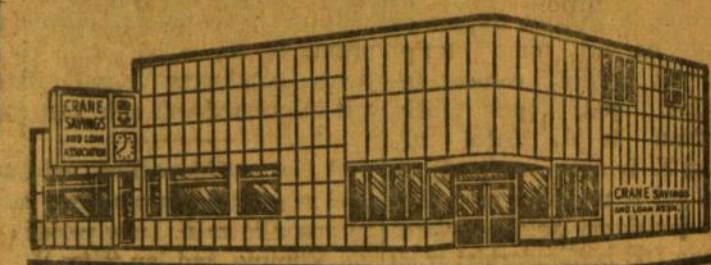
Mūsų erdviose patalpose turime didžiausį pasirinkimą visų modernių baldų, elektrinių krosnių, radijo ir televizijos aparatų, šaldytuvų ir kitų namams reikmenų.

LIETUVIŲ STAIGA

ROOSEVELT FURNITURE CO.
F. A. RAUDONIS ir N. BERTULIS

2310 W. Roosevelt Road Tel. SEeley 3-4711

Atdara pirmą ir ketvirtą 9-9 val.; antrą, trečią, ir šeštą, nuo 9 iki 6 val. sekmą atdara nuo 11 iki 4:30 val. po pietų.

CRANE SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION

B. B. PIETKIEWICZ, Prez.

2555 West 47th St. Tel. LAfayette 3-1083
PLENTY OF FREE PARKING SPACE

4 3/4%

Naujas aukštas dividendas mokamas už investavimo sąskaitas.

PINIGAI ĮNEŠTI IKI 15 D. PELNO NUOSIMCIUS NUO 1 D. Dividendai mokami sausio ir liepos mėn. 31 d.

VALANDOS: PIRMAD. ir KETVIRTAD. 9 v. r. iki 9 v. v. ANTRAD. ir PENKTAD. 9 v. r. iki 5 v. v. ŠESTAD. 9 v. r. iki 12 v. d. — Trečiad. uždaryta

Mes mokame

5 1/4% ant visų taupymo sertifikatų per annum

MINIMUM SUMA \$5,000.00

MIDLAND SAVINGS

4040 Archer Ave.
Chicago, Ill. 60632
Telephone CL 4-4470
FRANK ZOGAS
President

Kultūrinė Kronika

• **Lietuvių Dailės institutas** rengia savo narių dailės parodą, kuri bus atidaryta vasario mėn. 15 d. Čiurlionio galerijoje, Chicagoje. Institutui šiuo metu pirmininkauja dail. Adolfas Valeška. Jo iniciatyva ši paroda ir organizuojama, minint Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo 50 metų sukaktį. Paroda visuomenėje kelia nemažą susidomėjimą, nes Lietuvių dailės institutui priklausoma visa eilė žymiųjų mūsų dailininkų. Gyvųjų ir mirusiųjų institutininkų darbus šioje parodoje ir norima eksponuoti. Čiurlionio galerijoje šia proga bus sukurta šių dailininkų kūryba: J. Bakio, Teles. Valiaus, J. Daugvilos, Alg. Kurausko, P. Augiaus, P. Kiaulėno, J. Akstino, L. Vilimo, Alf. Dargio, P. Kaupio, V. Petračiūso, Vyt. Igno, A. Valeškos, V. Rato, Br. Jameikienės, Vyt. Kasiulio, V. Vizgirdos ir kt. Nepavykus jubiliejiniais metais suorganizuoti reprezentacinės mūsų dailininkų parodos Pasaulio Lietuvių Bendruomenės seimo metu New York'e, reikia tikėtis, kad ši paroda dabar užpildys tą "jubiliejinę" tuštumą.

• **Apie Viktoro Petračiūso** parodą Vilniuje. Sausio mėnesyje Parodų rūmuose, Vilniuje, vyks šio mūsų grafiko Lietuvoje likusių 1935-1938 metų darbų paroda. Vilniečiai tai proga Petračiūso kūrybą gyvai domisi. Me no kritikas Kazys Abramavičius "Literatūroje ir mene" (1969.I. 2), vertindamas parodą, be kita ko, rašo:

"Dailininkas labai gerai jaučia medžiagą — lonoileumą ar medį — puikiai išnaudoja jo galimybes. Paprasta kompozicija jis išraiškingai perteikia supoetintą buitį — darbą ir poilsį, džiaugsmą ir liūdesį. Šiuo atžvilgiu charakteringa kompozicija "Linus nina": joje perteiktas pats darbo procesas ir kartu tai — poetiška apibendrintas kūrinys: pasilenkusių moterų grupės, lyg dainos posmai, atkuriamos stambiomis dėmėmis ir jautriomis, išraiškingomis linijomis. Ir visas la pas skamba kaip daina. Ši kūrinį primena tokie poetiški darbai, kaip "Linus rauna", "Pavasaris" ir kt. Lakoniškuose, neperkrautuose detalėmis estempuose "I kažnyčia" ir "I kapus" siekiama žmogaus būties apibendrinimo. Net abiejų darbų kompozicija čia panaši: tokia pat vingiuota, keliu eina žmonės į bažnyčią, nes ša karstą į kapus. Giliai apibendrinti, dvelkia praeitimi lapai "Seniai eina", "Bernai trimituoja".

Jau vien šie parodoje ekspozuojami kūrinių tyloje, kad Viktoras Petračiūsis išrašų, savitą žodį lietuvių dailėje".

• **Justinas Marcinkevičius** parašė istorinę dramą "Mindaugas". Praėjusių metų gale ji buvo išleista "Vagos" (Vilniuje) leidyklos, o pačioji šiuo metu pradžioje pastatyta ir Vilniaus dramos teatre. Išpūdžius viešai pasakiusieji vienu balsu teigia, kad Marcinkevičiaus "Mindaugas" tarsi ir toliau veda V. Krėvės, B. Svugos ir J. Grušo istorinių dramų tradiciją. Iš jau anksčiau laikraščiuose pasirodžiusių ištraukų buvo išpūdžio, kad istorinis Mindaugas kalba ir šiemis laikais pritaikomomis užuominomis. V. Zaborskaitė, Maironio monografijos autorė, sako, kad "ispūdis kiek prieštaringas, bet apskritai geras". Kas tuo mano ma pasakyt, lieka mįslė, kuriai atspėti gal ir tikty nebent toks "raktas": dabartiniai kritikai maždaug tokį posakį (su "prieštaringas") vartoja kalbėdami ir apie Maironį, apie Vaižgantą, Krėvę, Svugą ir beveik apie visus kitus ne vadinamojo "tarybinio" sukirpimo rašytojus.

(ELTA)
• **Naujas radinys Vilniuje.** Vilniaus senamiestį aptiktas XV amž. statytas namas, didelė retenybė dėl jo architektūrinių savumų. Planuoja namą atstatyti. Pagal architektą Evaldą Pur-

lio projektą, kai kurie restauracijos darbai jau esą pradėti.

• **Dail. A. Trinkūnas** pagaminęs septyniolika iliustracijų rašytojo R. Spalio knygai "Gatvės berniuko nuotykių", kurią antrąją laidą leidžia Akademinių skautų sąjūdžio "Dr. Vydūno" šalpos fondas. Netrukus knyga bus pradėta spausdinti.

• **M. K. Čiurlionio** simfoninės poemos skamba Švedijoje. Pastaruoju metu didžiausiam Švedijos uostamiestyje Goeteburge jo simfoninis orkestras savo koncertų programon įrašė ir du didžiulius M.K. Čiurlionio kūrinius — simfonines poetas "Jūra" ir "Miške". Koncerte Čiurlionio kūryba muzikiniai išprususių švedų buvo priimta entuziastingai.

• **Antanui Kučui 60 metų.** Šiam žymiam, Lietuvoje gyvenančiam grafikui, puikiam knygų iliustratoriui š.m. sausio 24 d. suėjo 60 metų. Mūsų dailėje išliekančiu lobiu yra visa eilė jo iliustruotų klasikinių lietuvių literatūros kūrinių: Aišbės "Brička", S. Stanevičiaus "Pasakėčios", Žemaitės "Marti", V. Krėvės "Bobulės vargai".

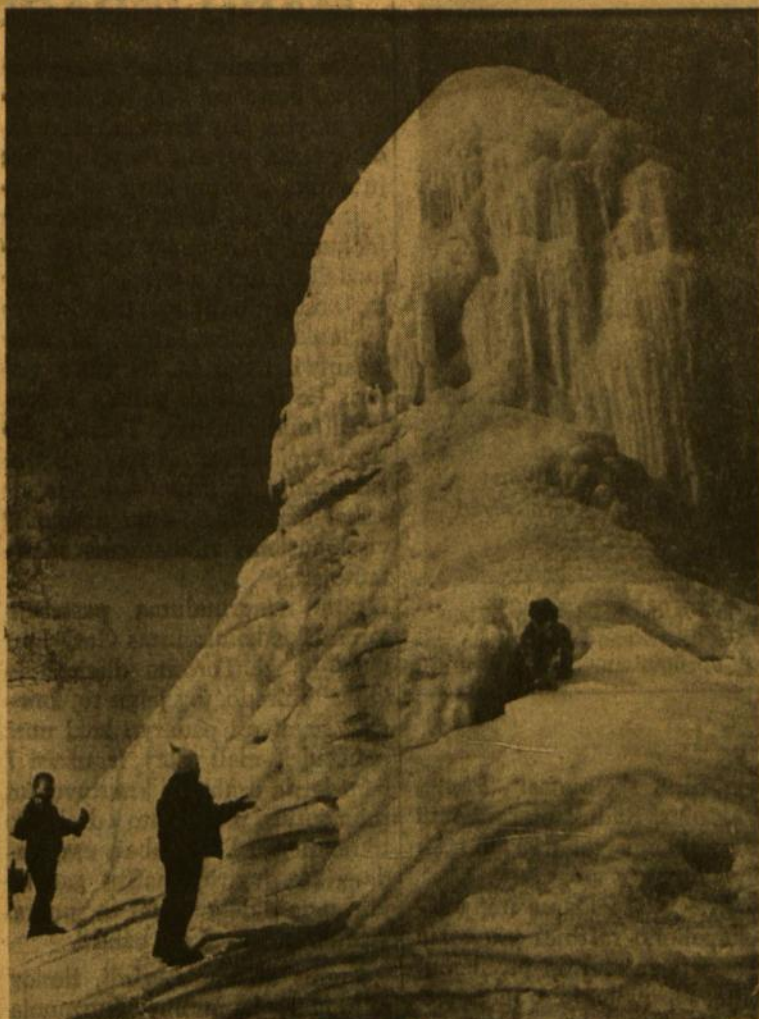
• **Dramaturgo Kazio Sajos** naujas veiklas "Mamutų medžioklė" pastatytas Kauno dramos teatro scenoje. Kiek iš recenzijų tenyktėje spaudoje tenka spėti, atrodo, kad spektaklis žiūruose laimėjo neeilinį pasisekimą. Apskritai, jis laikomas dideliu laimėjimu autoriaus Kazio Sajos, režisieriaus J. Jurašo ir dailininkės J. Malinauskaitės. Spektaklis publiką gerokai patraukia ir ryškiai avangardiniu savo pastatymu, kuris, kaip iš aprašymų ir nuotraukų matyti, artėja prie lapinskiškojo "Maro".

• **"Vakary" baimė net operos** pavadinime. Šiuo metu Vilniuje įvyko G. Puccinio operos "Mergelė iš Vakarų" premjera, kurioje Džonsono vaidmenį atliko solistas V. Noreika, recenzijose susilaukdamas ir kritikos. Idomu dar ir tai, kad operos vardas Vilniuje yra pakeistas; ją pavadinant "Mergina iš Kalifornijos". Vardo pakeitimas tenyktėje spaudoje taipgi buvo pakritikuotas. "Literatūroje ir mene" (sausio 25 d.) S. Baliūnas, rašydamas apie operos premjerą, be kita ko, sako: "Teatras visiškai be reikalo pakeitė G. Puccinio operos pavadinimą: Mergelė iš Vakarų virto Mergina iš Kalifornijos. Su žymiu, ir dar mirusių, kompozitorių kūrinių taip elgtis nederėtų".

• **Komp. J. Karnavičiaus** parašyta "Grazinos" opera dar kartą buvo atnaujinta ir pastatyta Kauno muzikiniame (buv. Valskybės) teatre St. Dautarto režisūroje. Dirigentas S. Domarkas, dail. L. Truikio scenovaizdžiai. Grazinos partiją atliko jauna daininkė J. Užinskaitė, tik šį sezoną pradėjusi dirbti teatre; Rimvydo partiją dainavo V. Blažys, Liutaurą - V. Kukaitis, kitas partijas — G. Šmitas, A. Martynas, S. Rubinovas. Pasireiškė ir gausūs choralai.

PALEISTAS KUNIGAS — KALINYS

Kaip praneša Vakarų Vokietijos katalikų žinių agentūra KINA, šiomis dienomis i Vakarų Vokietiją atvyko buvęs Prahos benediktinų vienuolyno abatas kunigas Anastazijus Opa sek OSB, 1950 metais komunizistų nuteistas kalėti iki gyvos galvos. Po dešimties metų kalėjimo kun. abatas Opas sek 1960 met. buvo paleistas į laisvę ir kaip paprastas darbininkas dirba įvairiose įmonėse. Tik pernai metų vidury Abatui Opasek buvo leista eiti kunigo pareigas vienoje Prahos miesto parapijoje.

Milžinas ir nykštukai...

Nuotrauka Vytauto Maželio

FILMŲ ĮVAIRUMAI

STASE SEMENIENE

"Vaivorykštei" trūksta spalvingumo

Gal ir, iš tiesų, buvo per daug tikėtasi, sekant spaudoje reklaminių būgnijimą apie nepaprastą "Finian's Rainbow" pastatymą. Buvo skelbiama, kad Francis Ford Coppola, tada 28 m. režisierius, kuris pastatęs vos vieną filmą ("You're a Big Boy Now"), buvo pasiruošęs sukurti naują muzikalinį šedevrą.

Būtu neteisinga teigti, kad veikals, sėkmingai pastatytas Broadway scenoje 1947 m., būtų visai netikėtas. Momentais netgi jis visai geras. Tik visa bėda, kad filmas, kuris galėtų būti didingas, per daug dažnai vietomis išsina blankokas.

Filmas sušlubuoja pastatyme, kartojant nudėvėtas scenas, ir taipgi negaluoja fantazijos stoka. Pz., režisierius masiniai vaiko chorą aplinkui, lyg šokančius šv. Vito šoki, kad net nuvargina ne vieną žiūrovą. Gaunasi išpūdis, kad režisierius, veiksmui sulėtėjus, tuoj pakisha publikai gelių vaizdą. tai rožiu, tai narcizų, tai chrizantemų. Nors, atvirai pasakius, tada akis pasidžiaugia nuostabiomis spalvomis, o kadangi filmas skiriamas visi šeimai, tai minimi vaizdai ir spalvingos paukščių nuotraukos patrauks ir mažuosius, skatinamos suprasti grožį.

Turinys bei tema — nieko naujo, netgi gerokai viskas atgyventas. Šiais laikais jau yra savaimė suprantama, kad negrai taip gi yra žmonės, kaip ir baltieji, o filme šitai dar įrodinėjama kaip prieš eilę dešimtmečių.

Tačiau modernusis Amerikos negras, išgyvenęs Little Rock ir Selmos vargus, iškęs ir Misistucy, "Finian's Rainbow" mitologinį kraštą.

Ten saulėtą dieną atkeliauja Finian, airių imigrantas (Fred Astaire) su savo dukra Sharon (Petula Clark) į slėnį, kur baltioji su juodašiais tik sėdi, dainuoja ir laukia kažko įvykstant. Tačiau veltui. Senasis Finian pavagia puodą aukso iš leprekono (airių mitologinio žmoguko) ir pakasa netoli Fort Knox. Sharon, jo gražioji dukte, apkaltinama ra ganyste, pavertusi nežmoniška baltijai senatorių (Keenan Wynn) negru. Leprekonas pasirenka sau partnerę nebylę Susan (Barbara Hancock).

Nežiūrint trūkumų, aktoriai pasireiškia puikia vaidyba. Astaire, beveik 70 m., nors ir gana šykščiai, bet dar labai vykusiai pašoka, nežiūrint amžiaus ir ilgos pertraukos (tai jo pirmas muzikalinis filmas po 1958 m. "Silk Stockings").

Petula Clark, savo pirmame a-

merikiečių filme, pasižymi puikiu švairiu balsu, kurio teko jau žavėtis "Downtown" ar reklaminiuose numeriuose. Jos ro mantiskasis partneris, naujokas Don Franks, vykusiai groja gitara, svajingai perduodamas Woody charakterį.

Kita naujokė Barbara Hancock parodo šviežią grakštumą bei lengvumą atliktuose šokiuose, kurių žiūrovas pagėdautų dar daugiau. Veteranas Keenan Wynn triumfuoja senatoriaus ro lėje.

Tommy Steele mitologinio žmoguko rolėje įgauna simpatiją savo troškime pavirsti mirtiną būtybę.

Trečioji detektyvinė serija

Frank Sinatra, sukreptas milijonus iš savo dainavimo, dabar pasinėšė į detektyvinio pobūdžio filmus. Jo intencijos geros ir jis nori pastatyti geros filmus, kaip jo miręs bičiulis Bogart darė, tačiau rezultatai gaunasi

Mieli lietuviai, praleiskite žiemą šiltoje ir saulėtoje Arizonoje, naujame lietuviškame motelyje:

Angela Motel

2114 W. Buckeye Rd.,
Phoenix, Ariz. 85009
Telef. 252-1265

25 vienietį motelis, labai švarus ir ramus, nemokama televizija, nemokamai atvežam ir nuvežam į aerodromą, autobusų ir geležinkelio stotis.

Savininkai:

M. ir M. DAMBRAUSKAI

ARTESIAN Restoranas

2432 West 63rd Street, VEL ATIDARYTAS.

Visa nauja ir gražu, kaip viduje taip ir iš lauko.

Kviečiame senus ir naujus draugus atsilankyti.

Telef. — 436-4622 arba 436-4623

KILTY'S

RESTORANAS ★ 4545 W. 95th St.
Telefonai GA 4-5800 ir BE 8-5585

Uždarytas laike pertvarkymo-pagražinimo. Yra atdaras tik grupėms, parengimams, vestuvėms, krikštynoms ir kitoms progoms.

Teiraukitės nuo 11 val. ryto iki 11 val. vakaro.

visai priešinai.

Paskutiniame savo filme "Lady in Cement", kaip ir ankstyvesniuose keliuose, jo noras pasilikti Sinatra, viršija viską. Savo dominavimu jis pagadina filmą.

Jis seniai įrodė, jog yra puikus aktorius, ne vien dainininkas kai gauna gerą tekstą stipria režisūra. Ar galima pamiršti jo dramatišką vaidybą filme "From Here To Eternity" (režis. Fred Zinnemann)? Tačiau Gordon Douglas nepajėgia šiame filme parodyti galingos režisūros rankos. Ir sugriūna viskas, kaip iš kurtų kaladės pastatyti namai.

Kriminalinio pobūdžio turinys vargiai kam paliks atmintį, iš teatro išėjus. Žmogžudystė, herojei pasigėrus, išdavimas, detektyvo Tony Rome pasamdymas išnarplioti šį bei tą, visa tai susivelia prieš žiūrovą, o gale mėginama jam visa tai išaiškinti ilgom kalbom.

Raquel Welch, vienodai plačiai (išreklamuota su Sinatra) demonstruoja tik savo kūno grožį, parodydama visišką nesuvokiamą vaidybą. Tuo tarpu Laine Kazan (Marijos trumputėje rolėje) yra kaip tik ta aktorė, kokia reklamuoja Welch: graži, talentinga, žavi ir patraukli.

Spalvotasis filmas klasifikuojamas B — moraliniu atžvilgiu iš dalies nepatirtinas visiems.

Geriausia ir Vertingiausia DOVANA SIŪSTI Į LIETUVĄ

DOVANŲ PAŽYMEJIMAI (U.S. Dollar Certificates) PILNAI GARANTUOTA

Jūs artimieji gali pasirinkti, ką jie nori, kada nori ir gausiai. Tūkstančiai jau yra persiuntę dovanų pažymėjimus savo giminėms per Intertrade Express Corp. ir giminės jiems parąs, kokie jie buvo laimingi ir patenkinti. Jei dar nesiuntėte dovanų pažymėjimų, užsakykite juos dabar. Per Vnesposyltorg Specialias Dolerių Krautuves jūs giminės gali pasirinkti iš vaizdinių, geriausių kokybės amerikietišku, vakarų-europietišku ir vietinių eksportui pagamintų prekių už daug žemesnes kainas nei bet kur. Todėl dovanų pažymėjimai yra geriausia ir vertingiausia dovana, ir jūsų giminės tai patvirtins. Už šį patarnavimą jums nieko nereikia primokėti, nes už savo darbą mes gauname komisią. Minimumas yra \$50.00, bet virš tos sumos galite siųsti kiek norite. Pristatymas trunka 3-4 savaites. Mes dėkojame tūkstančiams mūsų klientų, pasinaudojusių mūsų patarnavimu bei rekomendavusių mus savo draugams. Ir ateityje pažadame gerai ir patikimai jus aptarnauti. Jei kartais jūs dar nepasinaudojote mūsų patarnavimu, siūlomet pabandyti. Esame tikri, kad būsite pilnai patenkinti.

Užsakykite dabar. Užsakykite tik per INTERTRADE EXPRESS CORP.

125 E. 23rd Street
New York, N. Y. 10010

Praslykite neapmokamo katalogo.

DRAUGAS, šeštadienis, 1969 m. vasario mėn. 1 d.

7

• vestuvės: spalvota ir juoda balta (gali vykti ir į kitus miestus)
• portretūra
• meno darbų nuotraukos ir kiti foto patarnavimai

Tel. — HY 7-4677

422 MENAHAN STREET — RIDGEWOOD, N. Y. 11237

Geriausios gėlės dėl vestuvių, banketų, laidotuvių ir kitų papuošimų.

Telef. PProspect 8-0833

PProspect 8-0834

GUŽAUSKŲ BEVERLY HILLS GELINYČIA

2443 West 63rd St., Chicago, Ill.

PETKUS

TEVAS IR SŪNUS
MARQUETTE FUNERAL HOME

TRYS MODERNIOS KOPLYČIOS:

2533 West 71st Street

Tel. 476-2345

1410 So. 50th Ave., Cicero

Tel. TO 3-2108-09

AIKSTĖ AUTOMOBILIAMS STATYTI

MAZEIKA & EVANS FUNERAL HOME

THREE
AIR-CONDITIONED CHAPELS

Parking Facilities

6845 SOUTH WESTERN AVE. REpublic 7-8600

EUDEIKIS

LAIDOTUVIŲ DIREKTORIUS

Trys Moderniškos Koplyčios:

4330 - 34 South California Avenue

Telefonai: LA 3-0440 ir LA 3-9852

4605 - 07 South Hermitage Avenue

Telefonas — YArds 7-1741 - 2

PIRKITE DABAR TIESIOG NUO
MR. NELSON
SAVININKO

SAINT CASIMIR
MONUMENT CO.

3911 West 111th Street

Didžiausias Paminklams Planų

Pasirinkimas Visame Mieste.

Telef. — GEdarcrest 3-6335

Vienas blokas nuo kapinių.

LAIDOTUVIŲ DIREKTORIAI

Lietuvių Laidotuvių Direktorių Asociacijos Nariai

LACKAWICZ IR SŪNOS

2424 W. 69th STREET

Tel. REpublic 7-1213

2314 W. 23rd PLACE

Tel. Virginia 7-6672

PETRAS BIELIONAS

4348 S. CALIFORNIA AVE.

Tel. LAfayette 3-3572

ANTANAS M. PHILLIPS

3307 S. LITUANICA AVE.

Tel. YArds 7-3401

POVILAS J. RIDIKAS

3354 S. HALSTED STREET

Tel. YArds 7-1911

LEONARDAS F. BUKAUSKAS

10821 S. MICHIGAN AVE.

Tel. Commodore 4-2228

JURGIS F. RUDMIN

3319 S. LITUANICA AVE.

Tel. YArds 7-1138-1139

VASAITIS — BUTKUS

1446 S. 50th Ave., CICERO, ILL.

Tel. OLYmpic 2-1003

LAWN FUNERAL HOME

Sigmund J. Sutkus

7909 STATE RD., OAKLAWN, ILL.

Tel. 636-2320

Perskaite Draugą, duokite kitiems pasiskaityti.

Stovykliai ir Dygliai

Redaguoja dr. S. ALIŪNA.

BALTESNIS UŽU SNIEGĄ

Ne vieną kartą mums buvo primenama, kad tas ar kitas dalykas Spygliuose buvo ne taip nušviestas. Esą net ir kovos metalu nebuvo tokie kovingi, kaip mes bandėme išreikšti. Ta proga mes čia norėtume priminti, kad lietuviai visi kovoja už teisybę ir niekas nekovoja už neteisybę, visi yra švarūs ir nekalti, tiesiog balti kaip sniegas. Ką čia ir kalbėti, džiaugsmas ima, pagalvojus kaip visi gražūs. Žinoma, yra ir tokių, kurie mano, kad anas toks ir kitoks, taip sakant, nekokiom dorybėm pasižymi, tačiau jau tu pats tai visada esi ne toks kaip kitas, esi, anot poeto, baltesnis užu sniegą, ypač po kovos metų, kada vienas kitam kailį išskalbė, spaudoj ar kokioj salėj.

Buvo pora asmenų, kurie parašė pabardami, girdi, kam mes įdėjome juoduko malda. Spygliai gi mano, kad ir juodukas toks pat žmogus. Todėl ir jį kartais galima paminti, nebūtinai visada tik kokius linksmsus lietuvių darbus surašyti. Iš antros pusės juodukai nė nežino, kad lietuviai jį vadina labai gražiai, tur būt, iš visų kalbų gražiausiai — juoduku, o tai reikštų "little black". Bet suprantama, kad ir jis gali būti baltesnis užu sniegą, todėl ir jam nereikia gailėti poros sakinių šiuose puslapiuose, kur surašoma ne tik lietuviški, bet ir pasauliniai įvykiai.

Šiaip ar taip, nors ir visi mūsų baltesni už sniegą, bet matyti prašimosi bus ir ateityje. Juk Kultūros kongreso ir Tautinių šokių šventės reikalais pasiūkinti katilai paruošti ir vanduo jau sušildytas. Kai Kultūros kongrese buvo skola, tai skolas bendruomenei mieliai sunėsta, o kai Tautinių šokių šventė davė pelno, tai ir šiandien apie dosnumą nieko negirdėti. Šiaip ar taip, čia jau pakankamas vande-

— Sudiev ligotas Amerikos biudžetė, — tarė L. B. Johnson, — dabar tavęs gydyti ateina kitas daktaras Richard Nixon.

Nėra badaujančių

Komunistiniai kraštai plačiai reklamuoja, kad kapitalistiniame krašte, kaip JAV, yra dvidešimt milijonų badaujančių ir dar daugiau nepatenkintų. Kitas reikalas komunistiniuose kraštuose, ten visi sotūs ir patenkinti. Nepaisant kad Ukrainos grūdų aruodas tuščias, maistas ir kiti daiktai normuoti ir didžiulės eilės prie tuščių krautuvių, kiekvienas eilėje stovintis atsakys, kad jis sotus, viskuo patenkintas ir gyvena geriausiai pasauly apriūpintame krašte.

Komunizmo rojus paslaptis yra ju dviejose broliškose saugumo ir propagandos ministerijose, kurios kiekvieną prisotina tiek, kad apie nepasitenkinimą bei alkį ne nori niekas nė užsiminti.

Ukrolis

nėlis naujam ir žaviam pasimau-dymui.

Labai malonu, kad Titas Alga prausia "Literatūros svetur" vertintojus. Anksčiau vis būdavo prausiamas autorius, gi dabar prausia vienas kitą kritikai.

Malonu taip pat, kad dėl "Lietuviškosios Enciklopedijos" taip pat vyksta prausimas. Ne, juk vieni prausia kitą, o pagaliau visi nusiplauna rankas, kad niekas, taip sakant, nieko blogo nenorėjo, o išėjo taip kaip išėjo.

Šiaip ar taip, visi esame baltesni už sniegą, ką čia ir kalbėti, net ir tie balti, kurie žadėjo visą eilę tokių ar kitokių leidinių išleisti ir šiaip kokių darbų padaryti. Sunku rasti tokį, kuris nemokėtų rankų nusiplauti ir neliktų švarutis švarutėlis, baltas kaip sniegas. Taigi pasidžiaugdami, kad visi esame švarūs kaip angelai, užbaigiamė Ant. Gustaičio atsiųstų kalėdinių sveikiniųmu Spyglių redaktoriui:

Baltuos perukuos — baltos

Ir akyse — balti velniai,

O kai manai — pasaulis

Ir baimej bala užkulniai, —

Baltinis taria mums šaltai:

Jei miršti nuodėmėj nusavęs,

Pradėk gyventi nekaltai.

P.S.

SPAUDOS APŽIŪRINĖJIMAS

— Pakruojo kinas. Praėjusių metų lapkričio 22 d. komunistinė "Šluota" įsidėjo šį linksmą Pakruojo kino aptarimą:

"Centriniam ir vieninteliame stacionariame miesto kino teatre rodoma komedija. Nesvarbu kokia. Svarbu tai, kad tragiškiausiam ir liūdniausiam komedijos momente kažkas kiek žvaliu, tiek ir girtu balsu užbliuona.

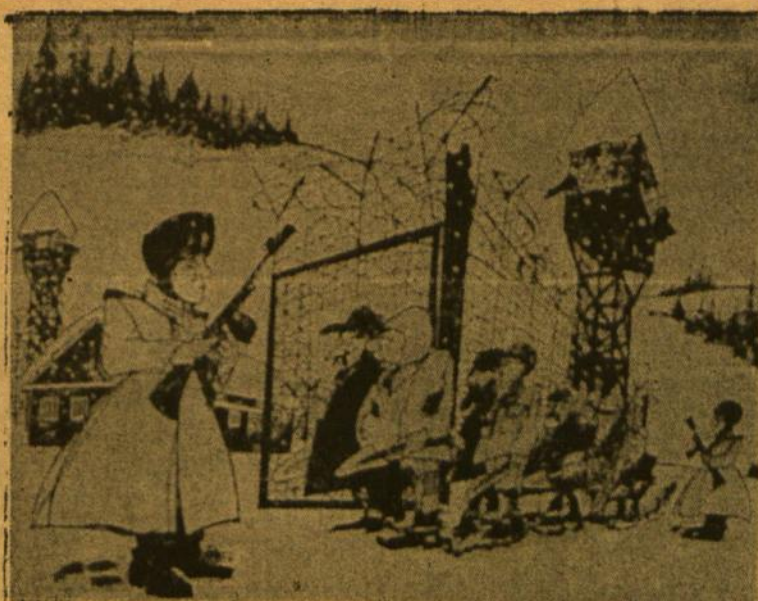
— Kodėl, kodėl, kodėl negeriti, kodėl išgėrus linksmam nebūti... Žinoma, kai kas mažiau susipratęs nusijuokia, bet kino administracija reaguoja savaip. Apgrai bomis ji suranda giedorių ir jungtinėmis pajėgomis su susipratusiais žiūrovais tempia jį iš salės, mandagiai aiškindami:

— Čia jums, draugas, ne tvartas, o kultūros židiny. Todėl nevalia alkoholiu pakvipsiam dainuoti...

— Bet įkaušėlis spyriojausi: — Tas jūsų židiny net už Vasiliausko kūtę blauresnis! Pro stogą mėnulis matyti, sienos suskirdė, kaip šuns padai. Džiaukitės, kad dar ir tokį židinį bilietą per-

Proga tai yra durys, į kurias eina nesibeldžiant.

Jeigu Sovietų Rusijoje tau valstybinės leidyklos neišleidžia kūrinio, tai jau ir nieškok, kad kas išleistų, nes kiekvieno beieškančio rašytojo kelias baigiasi šitokių garantuotu aprūpinimu.

Linksmi užrašai

— Ties įvažiavimu į Mt. Vernon, Wash. yra lenta su užrašu: "Nustatytas greitis — 35 mylios per valandą. Pasirinkite greitį pagal savo kišenę: už kiekvieną pridėdamą mylią bus po \$3 pabaudos".

— Viename vieškely atsirado stambiomis raidėmis skelbimas: "Važiokite atsargiai. Gal kas nors laukia jūsų širdies perkėlimo sau".

— Viename Los Angeles laik-

raštyje tilpo skelbimas: "Pamenon, Wash. yra lenta su užrašu: "Nustatytas greitis — 35 mylios per valandą. Pasirinkite greitį pagal savo kišenę: už kiekvieną pridėdamą mylią bus po \$3 pabaudos".

— Prie Notre Dame universiteto kapeliono raštinės yra tokia iškaba. "Jeigu turite problemų, užeikite, pasikalbėsime. Jeigu neturite — užeikite ir mums papasakokite, kaip jūs problemų išvengiate".

Valsas

Laukuos kombatar supasi, Laukuos žiogeliai griežia... Ir gimta dalnos lūpose Aple ragaišį šviežia...

Žodžiai ir nuotrauka "Valstiečių laikraščio" 1969 m. sausio 4 d.

1913 m. "Vienybė" Nr. 16

Mažoji enciklopedija

— Blogas vaikas yra toks vaikas, kuris elgiasi kaip tavo, bet yra tavo kaimyno.

— Genijus tai yra kitos moters vyras.

— Draugas — kurio priešai tie patys, kaip ir tavo.

— Filantropas — sinjoras, kuris savo artimui viešai gražina dalelę to, ką buvo iš jo pavogęs niekam nematant.

— Kreditorius — žmogus, kurio atmintis geresnė, negu pasiskolinusio.

— Nusikaltėlis — kuris leidžiasi pagaunamas.

— Pesimistas — žmogus, iš kurio geriausia skolintis pinigų — vis tiek nesitiks, jog jam bus gražinta.

— Teismas — dvylikos asmenų

Pirtis

Vežė geležį, medieną. Vežė, o nagus niežėjo... Statė pirtį kolūkinę — Kubilas išėjo.

Tekstas "Valstiečių laikraščio", nuotrauka amerikiečių.

MADŲ IŠRADEJŲ DĖMESIUI

Yra žmonių šiame margame dar nėra specialių maisto uniformų? — Čia keletas sugestijų, kurie tie maistinių drabužių privalėtų būti. Viskas pagal Gary Lautens nurodymus:

Marškiniai privalėtų būti labai lengvai perplėšiami, nes tai būtų labai praktiška. Kai studentas riaušininkas, griebiamas policininko už nugaros, marškiniai staiga plyšta, išsineria iš ju ir gali lengvai pabėgti. Prie viso šito, ypač žiemos metu, tokie marškiniai praktiški dar kitu atžvilgiu. Sakysim, riaušininkas pajunta šaltį nugaroj, jo jausmai atvėsta ir, šalutinėmis gatvelėmis, jis galės grįžti namo, kur galės pernaktuoti savo lovoj, o ne kalėjime.

Mergaitėms gi patartina dėvėti ti slidžias kelnės, ištemptas vištos taukais. Už tokių kelnų jų negalėsia lengvai pačiupti "copai", o ir paskiau, po riaušių, bus galima tokias kelnės įmurdyti į puodą, įdėti šiek tiek makaronų, ir būsimi gera, poriaušinė sriuba.

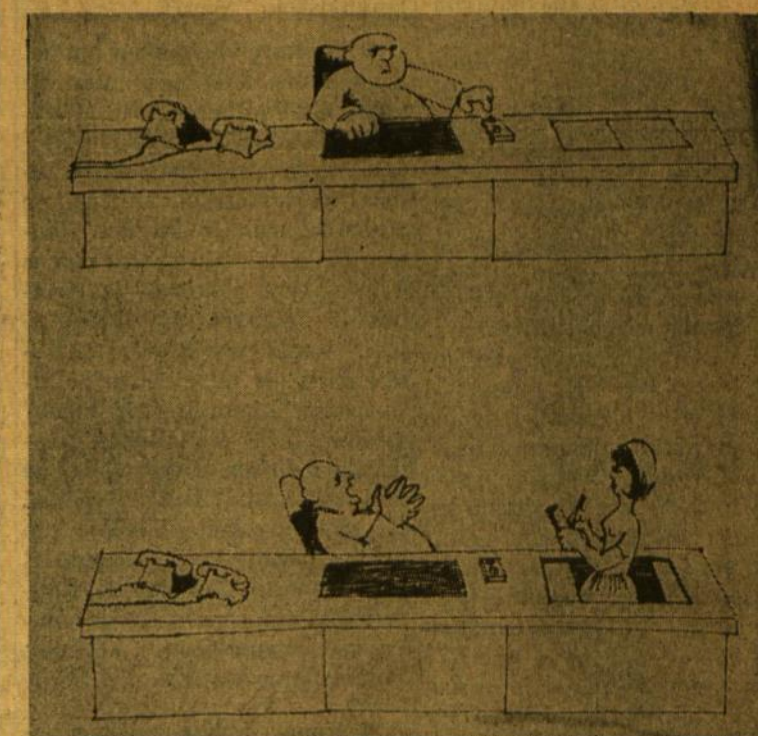
Be to, labai rimtiems riaušiniams, girdi, patartina dėvėti specialius (plačios apimties ir su daugeliu kišenių) diržus. Jie patogūs tuo, kad galima nešti telefoną vienos krypti žirkles, dvokiančias bombas, visokiems šukiams užrašyti specialius teptukus, priešamerikinius plakatus, ant "parankės" išėmimo pinigų (bail money) ir eilę kitų reikalingiausių daiktų.

Tai tokie pasiūlymai riaušiniams kiškų madų kūrėjams ir patiems riaušiniškams.

Nebus blogian

Vienas vedybų biuras Londono įdėjo tokią skelbimą:

"Ves! Galimas daiktas, jog būsi taip pat laimingas, kaip ir pasilikdamas viengungiu".

Modernioj istaigoj taip prisišaukiamos sekretorės

PRIKLAUSO NUO GREICIO SPYGLININKAI GUODŽIASI

Stovyklautojas paklausė gido: "Ar tiesa, kad meškenas nepuls žmogaus, nešančio baterinę lempą?" Gidas atsakė, kad tai priklauso nuo to, kaip greitai žmogus lempą nešas.

BUDEJIMO EILĖ

Jaunas vyras klausia žmoną: — Sakyk, brangioji, kieno eilė šį sekmadienį budėti prie mūsų vaiko: tavo mamai ar mano?

ŠIŲ LAIKŲ DUKROS

— Turi vaikų? — Taip. Tris dukras. — Jos gyvena kartu su jumis? — Ne. Jos dar nėra išteklėjusios.

Aštrus kirvis

Ant aukšto vežimo gulėjo aštrus kirvis. Staiga vežimas užvažiavo ant akmenų ir apvirto. Kirvis nulėkė į šalį. Atsikėlęs jis nirtulingai sušuko: — Akmens ant akmens nepaliksiu! — ir puolė akmenis kapoti. Akmenys pasiliko. Tik aštrus kirvis kapliu tapo.

Ne karštakošiams aštrūs dantys!

Kuvykas

Paskutinis perspėjimas prieš mergvakarį

Stov Antanas pabalnotas, aukso žiedu pažabotas, jau ženotas... Ką nedarė, kaip nebarė, kiek perspėjom, persergėjom, kad gražuolės, kaip barškuolės pavojingos, kerinčiai nužiūri aukas nelaimingas, svaiginančiai užburia, smaugliškai apkabina, ir nukankina...

Jei kuri mergina tave apsikabina, bėk, rėk,

nors kiek vyriškumo turėk, iš tikros pražūties save gelbėk! Jei netiki nelaimingas, kad gražuolės pavojingos — esi žuvis

kaip nebuves.

Amžino atminimo

Tavo pražuvimo

liudėsy liksime

ašaras liesime.

M.V.

REDAKTORIAUS GYVENIMAS NE VISUOMET LENGVAS

Gautas toks laiškas: "Kiekvieną kartą, kai pasiūnčiu mūsų draugijos susirinkimo aprašymą, tamsta taip sumaišai, kad skaitant nesusidaro jokios prasmės. Tiek ir tiek kartų esu pasiuntęs pataisymų, bet ir tuos sumaišai. Tai prašau ateityje, kai parašysiu apie mūsų draugiją, nieko visai nespauzdinti".

Modernioj istaigoj taip prisišaukiamos sekretorės

PRIKLAUSO NUO GREICIO SPYGLININKAI GUODŽIASI

Stovyklautojas paklausė gido: "Ar tiesa, kad meškenas nepuls žmogaus, nešančio baterinę lempą?" Gidas atsakė, kad tai priklauso nuo to, kaip greitai žmogus lempą nešas.

BUDEJIMO EILĖ

Jaunas vyras klausia žmoną: — Sakyk, brangioji, kieno eilė šį sekmadienį budėti prie mūsų vaiko: tavo mamai ar mano?

ŠIŲ LAIKŲ DUKROS

— Turi vaikų? — Taip. Tris dukras. — Jos gyvena kartu su jumis? — Ne. Jos dar nėra išteklėjusios.

Aštrus kirvis

Ant aukšto vežimo gulėjo aštrus kirvis. Staiga vežimas užvažiavo ant akmenų ir apvirto. Kirvis nulėkė į šalį. Atsikėlęs jis nirtulingai sušuko: — Akmens ant akmens nepaliksiu! — ir puolė akmenis kapoti. Akmenys pasiliko. Tik aštrus kirvis kapliu tapo.

Ne karštakošiams aštrūs dantys!

Kuvykas